

Perspektif

Eylül-Ekim 2020 | Yıl: 26 | Sayı: 294

DOĞYA

**KİMLİK, AİDİYET VE TÜKETİM
KÜLTÜRÜ GÖLGESİNDE**

**AVRUPA'DA
DÜĞÜN**

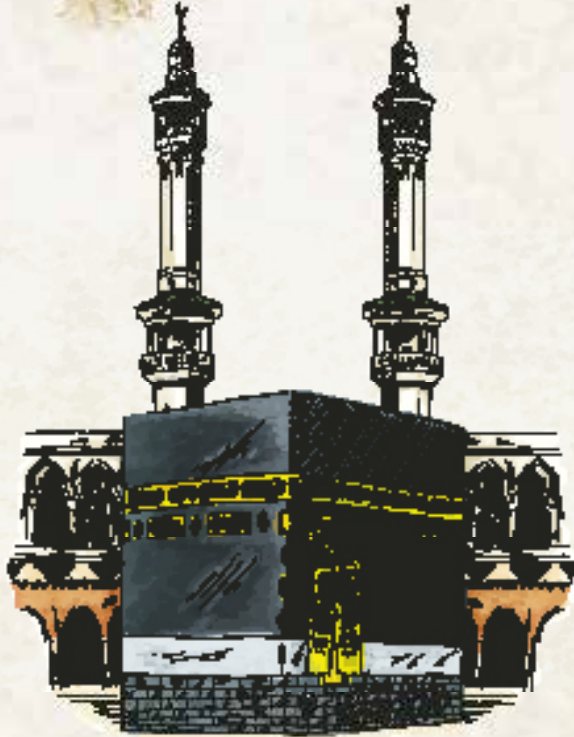
9 772196 547004 09

D LB 1

Hac '20

Umre '20

Kültür
Turları '20

Hac ve Umre Millî Görüş ile başkadır!

İSLAM TOPLUMU MİLLÎ GÖRÜŞ

Hizmette öncü kuruluş

İSLAM TOPLUMU MİLLÎ GÖRÜŞ FARKI VE YARIM ASIRLIK HAC-UMRE TECRÜBESİ

Türkiye Temsilciliği | Hennes Tour
T +90 332 3515055 (Konya)
T +90 212 6355593 (İstanbul)
T +90 312 3113130 (Ankara)
T +90 224 2254225 (Bursa)
Info@hennestour.com

Islamische Gemeinschaft Millî Görüş Hadsch-Umra Reisen GmbH

Colonia-Allee 3 | T +49 221 942240-470 | www.igmgreisen.com
D-51067 Köln | F +49 221 942240-480 | igmgreisen

Selamların
en güzeli ile

Avrupa'da Türkiye Kökenlilerin Düğün Seremonileri

Evlilik, iki insanın hayatını birleştirdiği, aile müessesine girişte heyecanlı yolun ilk adımı. İslam geleneğinde nikâh akdinin çevreye ilan edilmesi gibi bir amaçla düzenlenen düğün ise, bugün toplumların geleneklerinin ve kimliklerinin kolektif olarak dışa vurulduğu bir seremoni.

Yüzlerce yıldır yinelenen gelenekleriyle düğünler, köyden kente taşınmalarıyla çok farklı değişimlere de sahne oldu. Fakat bu değişimlerden belki de en ilgi çekicilerinden biri, Türkiye'den Avrupa'ya misafir işçi göçünün ardından bir kültür havzasından diğerine taşınan düğünlerdi. Almanya'da, Avusturya'da, Belçika'da, Fransa'da, Hollanda'da ya da diğer ülkelerde Türkiye kökenlilerin yaptığı düğünler, yalnızca basit törenler değiller. Düğünler, aynı zamanda bir topluluğun sosyolojik dönüşümünün ve küreselleşmenin bu topluluk üzerindeki etkilerinin de okunduğu fenomenler.

Dünyanın küçük bir köy hâline geldiği bu çağda, düğünler de artık küresel ortak paydalara sahip. Bugün Almanya'nın en uçra köyündeki bir düğün, Yeni Zelanda'daki bir düğünün izlerini taşıyabiliyor. Sosyal medya, kitle iletişim araçları ve görsel imgelerin bu kadar hızlı yayılması, düğünlerin ve düğünlerde sergilenen geleneklerin birbirine benzeşmesine yol açtı. Bunun haricinde Avrupa'ya gelen misafir işçilerin lokallerde düzenlediği düğünler de, sonradan inşa edilen büyük düğün salonlarına taşındı. Her halükârda düğünler bugün dünyanın her yerinde gösteriş, israf, kimlik, gelenek gibi soruları yeniden gün yüzüne çıkartıyor.

Biz de bu gerçeklerden hareketle bu sayıda "Avrupa'da Düğün" konulu bir dosya hazırladık. Bu dosyada Batı Avrupa özelinde Türkiye kökenlilerin düzenlediği düğünleri mercek altına aldık. Almanya ve Hollanda'da düğün maliyetini ve düğünlerdeki güncel değişkenleri Elif Zehra Kandemir yazdı. Düğünlere giden yolda "göç ve evlilik" konusundaki temel düşünceleri Dr. Besim Can Zırh özetledi. Hulusi Ünye, İslami kaynakların düğünlerle ilgili çizdiği çerçeveyi değerlendirdi. Kübra Zorlu, karma evliliklerin düğünlerini, aile kuran yeni çiftlerle konuşarak anlattı. Gökhan Duman, 70'li yıllardan bugüne Avrupa'da "Türk düğünü" fenomenine ışık tutarken; Nazife Şişman, Almanya'dan Türkiye'deki akrabalara izlemeleri için gönderilen düğün kasetlerinden bugüne, düğün seremonisindeki dijital değişimin okumasını yaptı. Dosya kapsamında düğün fotoğrafçıları, düğün salonu sahipleri ve düğün organizatörleri ile konuştuk.

Gündem kategorisinde Sindyan Qasem, Almanya'daki İslamcılığı önleme tedbirlerini ve bunların Müslümanlar üzerindeki etkilerini yazdı. Hollanda'da Temsilciler Meclisi'nin raporunu Kenan Aslan ile konuştuk. Avusturya'daki "Siyasal İslam Takip Merkezi" hakkındaki eleştirileri ise Ünal Koyuncu derledi.

Bir sonraki sayımızda görüşmek üzere!

Bekir Altay

Perspektif

İslam Toplumu Millî Görüş
Aylık Haber-Yorum Dergisi
September-Oktober 2020 • Eylül-Ekim 2020 | Jg./Yıl: 26 | Nr./Sayı: 294

Herausgeber/Yayıncı

Für die IGMG - Islamische Gemeinschaft
Millî Görüş e.V. (Amtsgericht Köln, VR 17018) das
Generalsekretariat / İslam Toplumu Millî Görüş adına
Genel Sekreterlik

Vertreten durch den Vorstand/Yönetim Adına

Kemal Ergün, Vorsitzender/Genel Başkan
Bekir Altaş, Generalsekretär/Genel Sekreter
Murat İleri stellv. Vorsitzender/Genel Başkan Yrd.
Hakkı Çiftçi, stellv. Vorsitzender/Genel Başkan Yrd.
Mikail Demir, stellv. Vorsitzender/Genel Başkan Yrd.

Chefredakteur/Genel Yayın Yönetmen

Bekir Altaş (V. i. S. d. P.)

Editor/Editör

Elif Zehra Kandemir

Redaktion/Redaksiyon

Ali Mete, Ebru Hısim, Enise Yılmaz, Feyza Akdemir, Hatice
Çevik, Kübra Zorlu, Mehmet Kandemir, Meltem Kural,
Yasemin Yıldız

T +49 221 942240-240 • F +49 221 942240-201 info@perspektif.eu • redaktion@perspektif.eu

Druck/Baskı

Im Auftrag der IGMG durch PLURAL Publications GmbH
erstellt./ IGMG adına PLURAL Publications GmbH tarafın-
dan hazırlanmıştır.

Colonia-Allee 3 • D-51067 Köln • T +49 221 942240-260
F +49 221 942240-201

Die Verantwortung für die Artikel liegt bei den Autoren.
/ Yayımlanan yazıların sorumlulukları yazarlarına aittir.

Anzeigenservice/İlan Servisi

T +49 221 942240-218 • F +49 221 942240-201
ilan@perspektif.eu

Abonnement/Abonelik

IGMG Mitgliederbetreuung/IGMG Üyelik
Hizmetleri: Colonia-Allee 3 • D-51067 Köln
T +49 221 942240-417 • F +49 221 942240-201
abone@perspektif.eu

Jahresabonnement/Yıllık Abone Ücret

40,- € | Für Vereinsmitglieder der IGMG
kostenlos./IGMG Genel Merkez üyelerine
ücretsizdir.

Auflage/Tiraj: 12.500 | ISSN: 2195 5476

🐦 📺 📧 📱 📞 perspektif.eu

pp
plural publications

GÜNDEM

08

Genel Şüphe ve Otosansür: Almanya'da
İslamcılığı Önleme Tedbirleri ve Bunların
Müslümanlar Üzerindeki Etkileri

DOSYA

32

Avrupa'da İslami Düşün:
Değişim, Prensip ve Kurallar

12

GÜNDEM

Hollanda Temsilciler
Meclisi'nin Raporu:
"Bir İtham Politikası
Oluşmuş Durumda"

28

DOSYA

Uluslararası Evlilikler:
Sıla ile Gurbetin Düşünü
Dernek Olur mu?

GÜNDEM

16

Avusturya'da "Big Brother"
Kurumuna İhtiyaç Var mı?

DOSYA

22

Avrupa'da Düğün Maliyeti
"Şatoda Bir Prens ve Prenses Düğünü"

DOSYA SÖYLESİ

54

"Avusturya'daki Türkler Düğün
Trendlerini Geriden İzliyor"

DÜNYA

62

Beyrut Patlaması Çöküş
Giden Lübnan'ı Sarstı

38

DOSYA

Geleneklerin
Eşiğinde Avrupa'da
Karma Düğünler

44

DOSYA

"Eyvah Türk
Düğünü!"

50

DOSYA

"Kamera Gözünden"
Berlin'de Bir Düğün

58

DOSYA SÖYLESİ

"10 Yıl Borç Ödeyecekseniz,
İsteklerinizi Gözden
Geçirmeniz Gerek"

Yeni Bir Polis Şiddeti: Silahsız Siyahi Arkadan Vuruldu

ABD

Amerika'da siyahilere yönelik polis şiddetinde son vaka yeni bir protesto dalgasına yol açtı. Sosyal medyada yer alan bir videoda, adının Jacob Blake olduğu bildirilen kişi ile polisler arasında bilinmeyen sebeple tartışma çıktığı, 29 yaşındaki şüphelinin arkasını dönerek polislerden uzaklaştığı ve orada bulunan araca girmeye çalıştığı görülüyor. Bu sırada polisin siyahiyi arkasından vurması da aynı video görüntülerine yansdı. Olayın sosyal medyada yayılmasının ardından sokaklara dökülen yüzlerce gösterici polis şiddetini protesto ederken, kent meydanında ve Kenosha polis merkezinin etrafında toplanan göstericiler uzun süre eylemlerine devam etti. Olayların ardından Kenosha'da gece sokağa çıkma yasağı ilan edildi.

İrkçi Tehdit Mektupları Skandalında Sayı Artıyor

ALMANYA

Almanya'da son aylarda pek çok siyasi, akademisyen, hukukçu, gazeteci ve sanatçı NSU 2.0 imzalı, ırkçı ifadeler içeren tehdit mektupları aldı. Tehdit mektuplarının hızla artması üzerine başlatılan soruşturmada, Almanya'da 2018'den bu yana toplam 99 ırkçı tehdit mektubunun yollandığı belirlendi. Hessen Eyaleti İçişleri Bakanı Peter Beuth, Wiesbaden'de bulunan eyalet parlamentosu soruşturma komisyonunda yaptığı açıklamada söz konusu mektupların 8 eyalette toplam 28 kişiye yollandığını tespit ettiklerini açıkladı. Mektupların daha çok elektronik posta yoluyla yollandığı belirtilirken, bunlardan 82'sinin NSU 2.0 imzası taşıdığı tespit edildi. Temmuz ayında bu rakam 70 olarak açıklanmıştı. Tehdit mektubu alanlar arasında Hessen Eyaleti İçişleri Bakanı Peter Beuth'un kendisi de yer alıyor.

Perspektif 293/2020

Son yıllarda göç ve azınlık konuları hakkında daha nitelikli filmler çekilmeye başladı. Birleşmiş Milletler her yıl "Global Migration Film Festival" adı altında bir etkinlik düzenleyerek göçü ele alan en iyi filmleri ödüllendiriyor. Avrupa'daki hareketliliğe ışık tutacak bir dosya hazırlamış olmanız beni sevindirdi. Özellikle Almanya'daki genç film yapımcı ve yönetmenleri ile yapmış olduğunuz röportajları keyifle okudum. Daha da çok göçmen kökenli film yapımcısının yetişmesini, bunların göç konusunda çarpıcı ve anlamlı hikâyeleri ele almasını ve izleyicileri sorgulamaya teşvik edecek içerik üretmelerini gönülden temenni ediyorum.

Hasan Eflatun, Hannover

Yazı İşleri gelen mektupları kısaltma ve değiştirme hakkına sahiptir. Okuyucu mektupları dergi redaksiyonunun görüşlerini yansıtmamaktadır. Bize görüşlerinizi okuyucu@perspektif.eu e-posta adresi üzerinden bildirebilirsiniz.

Göçmenlerin Denize Terk Edilmesi Hakkında Soruşturma Talebi

YUNANİSTAN

Avrupa Birliği (AB) Komisyonu Sözcüsü Christian Wigand, basın toplantısında, Yunanistan'a gitmeye çalışan çok sayıda düzensiz göçmenin yakalandıktan sonra açık denize geri bırakıldığı, botlara bu sırada kapasitelerinden fazla göçmenin bindirildiği ve bu kişilere şiddet dâhil kötü muamele uygulandığına yönelik haberlerle ilgili soruyu yanıtladı. AB Komisyonunun geri itme ve kötü muamele iddialarını çok ciddiye aldığını vurgulayan Wigand, "Ulusal makamlar ve ulusal yargı, temel haklar dâhil olmak üzere yükümlülüklerin yerine getirilmesini sağlamakla sorumludur. Geri itme, şiddet kullanımı ve kötü muameleyle ilgili tüm iddialar soruşturulmalıdır." ifadelerini kullandı. Wigand, Yunan makamlarının gerçeklerin ortaya çıkarılması ve kanunlara aykırı muamelenin takibi için soruşturma yürütmesi gerektiğini söyledi.

Belediye Başkanına İrkçi Tehdit Mektubu

FRANSA

Lyon yakınlarında Givors belediye başkanı Mohamed Boudjellaba, kendisine hitaben yazılmış bir tehdit mektubu aldı. Rhône-Alpes bölgesinde görev yapan belediye başkanı Boudjellaba, kendisine ulaşan mektubu "dört sayfalık iftira, ırkçı nefret ve tehditler" olarak tanımladı ve bu durum karşısında çok şaşırıldığını belirtti. Boudjellaba, savcı ve yerel valiliğe şikayette bulunacağını açıkladı. Çok geçmeden Rhône valisi mektuptaki ifadeleri "iğrenç" olarak tanımladı ve şiddetle kınadığını ekledi. İçişleri Bakanı Gerald Darmanin de belediye başkanına verdiği desteği ifade ederek, tahammül edilemez ırkçı ifadeler karşısında tiksinti duyduğunu açıkladı. Darmanin, "Seçilmiş bir temsilciye saldırmak, Cumhuriyete saldırmaktır. Nefretin toplumumuzda yeri yoktur, hiçbir şekilde taviz vermeyeceğiz" ifadelerini kullandı.

Geçen Sayıdan Öne Çıkanlar

"Yirmi yıldan fazla bir süredir İngiltere'de aşırı sağcılar camilerin inşasına ve gelişmesine karşı çıkıyorken, camilerin 'büyüklüğü' hakkında korku tellallığı yapmak tabandan destek görmek adına etkili bir araç oldu."

"Farklı Avrupa ülkelerinde yaşayan Türkiye kökenlilerin film tercihleri arasında biraz farklılıklar var. Avusturya, Belçika ve Almanya komedi; İngiltere ve Fransa siyasi ve tarihî konuların işlendiği filmleri seviyor."

"Almanya Acı Vatan filmi, Almanların gözünde göçmenlerin sadece iş gücü olarak görüldüğünü, göçmen işçilerin fabrikalarda birer makineye dönüşmesiyle yansıtır."

Genel Şüphe ve Otosansür: Almanya'da İslamcılığı Önleme Tedbirleri

İ *Münster Üniversitesi İslam İlahiyatı Merkezi'nde araştırmacı olan Qasem, dil ve kültür bilimcidir. Qasem, "ırkçılık ve İslamcılık tarafından çarpıtılan İslam algısı hakkında tanımlama üstünlüğü" konusunda çalışmalar yapmaktadır.

Almanya'da İslamcılık en tehlikeli ideolojilerden biri olarak görülüyor. 2020 yılı için 400 milyon avroluk bütçe, içerisinde “İslamcılık”ın da dâhil olduğu aşırı ideolojilerle mücadeleye ayrılmış durumda. Peki İslamcılığı önleme tedbirlerinin Müslümanlar üzerindeki yıkıcı etkileri neler?

Sindyay Qasem*

Din temelli siyasi bir aşırılık olarak kabul edilen İslamcılık, Almanya'da son yıllarda giderek artan bir şekilde önleyici tedbirlerin odak noktasında. Almanya'da hem güvenlik birimlerinin hem de sivil toplum aktörlerinin radikalleşmeyi önlemek için geliştirdiği program ve projeler, devlet tarafından finanse edilen etkili altyapı sayesinde kendisine varlık alanı buldu ve bulmaya da devam ediyor. İslamcılığın önlenmesi kapsamında alınan tedbirlerin birbirinden tamamen farklı alanları birleştirdiğini gözlemlemek mümkün: İslamcılığın önlenmesi için bir tarafta dindarlararası diyalog ve eğitimle ilgili öneriler takdim edilirken, diğer tarafta sınır dışı etmek ya da ayak kelepçesi takmak da olası İslamcı hareketlerin önüne geçmek üzere kullanılan araçlar olarak kabul ediliyor. Bu tür önleyici tutumların her zaman spekülasyon yaratması ve ayrımcı yan etkilere açık olması ise meselenin tabiatında var. Bu açıdan, İslamcılığa karşı alınan önleyici tedbirlerin daha büyük hedef gruplarıyla ve daha kapsamlı programlarla genişletilmesine eleştirel bir gözle bakılmalı.

İslamofobik Tezler Destekleniyor

İslamcılığın önlenmesi, genellikle, İslamcılık eliyle var olan ve yükselişe geçen tehdide verilen bir tepki olarak kabul edilir. Almanya'da güvenlik kurumlarının hazırladığı bilirkşi raporları, sivil toplum örgütlerinin programları ve de İslamcılık araştırmaları son yıllarda giderek artan bir biçimde İslamcılık ve Selefizmin ideolojik bileşenlerine odaklanıyor. İslamcılık ve Selefizm kavramlarının dinî açıdan birbiriyle bağlantılı bir dünya görüşü önermesi, bir yönelim arayışında olduğu kabul edilen gençlere yüksek düzeyde çekicilik sunuyor.

Bu mantığa göre İslamcılığı önleme programları, Almanya'da gittikçe yayılan ve güç kazanan; Müslümanları ve özellikle de gençleri etkileme potansiyeli olan bu ideolojiye verilen reaksiyonlardan ibaret. Ancak İslamcılığa karşı alınan önleyici tedbirlerin aslında bazı İslamofobik tezleri desteklediğini ve bu gerçeği “terörle savaş” kisvesi altında örtbas ettiğini de tespit etmek gerek.

Müslümanlar Zan Altında

Konuyla ilgili etkileyici bir örnek, 2019 yılı Ra-

Müslüman kurum ve şahıslar İslamcılık şüphesiyle çarçabuk yaftalanmamak için eleştirel ifadelerden kaçınmak zorunda kalıyor.

mazan ayının sonuna doğru Köln'de yaşandı. Ramazan bayramı dolayısıyla geleneksel kıyafetlerini giymiş ve Arapça konuşan bir grup erkek, Köln Tren İstasyonu'ndan kalkacak bir trene yetişmek isterken –ortada geçerli hiçbir sebep olmadığı hâlde– makineli tüfeklerle silahlanmış polisler tarafından durdurularak yere yatırılmış ve hemen akabinde güvenlik görevlileri tarafından sorgulanmıştı. Bu açık şekilde ırkçı fişleme, İngilizce tabirle “racial profiling” idi. Buna rağmen Köln Emniyet Müdürü Uwe Jacob, Köln'deki söz konusu polislerin sadece “insanları korkutan ve büyük bir tehlike arz ettiği düşünülen durumlarda” ne gerekiyorsa onu yaptıklarını beyan ederek her türlü ırkçılık suçlamasını reddetmişti.

Yani Köln polisine göre, polisin bu orantısız davranışının nedeni, “öteki” olarak algılanan geleneksel kıyafetlerin ve bazı Arapça kelimelerin, otomatik olarak “tehlike”yi çağrıştırmasını sağlayan ırkçı ve İslamofobik “algı filtresi” değildi. Tam tersine, bu orantısız davranış, Müslümanların sadece görünüyor olmasıyla ortaya çıkabilen güya haklı korkunun neticesiydi.

Aynı mantık Almanya'da Müslüman öğrencilere karşı sergilenen pedagojik yaklaşıma da nüfuz etmiştir. Son yıllarda ortaya çıkan panik durumu ve alarmcılık; öğretmenleri ve sosyal hizmet çalışanlarını, Müslüman öğrencilerin göze çarpan her türlü davranışını radikalleşmenin olası işareti ve en kötü senaryoyla bir terör saldırısının habercisi olarak görmeye itti. Mutlaklaştırılan bu güvenlik düşüncesi, öğretmenlerle öğrenciler arasındaki iletişimi de etkileyen bir unsur olmuştur. Bu durum, istenmeyen dinî veya politik görüşlere sahip öğrencilerin otomatik olarak “radikalleşmiş” olarak etiketlenmesi anlamına gelmekte; onların aynı zamanda “karşı anlatılar” eliyle bu görüşlerden vazgeçmesi için de çaba gösterilmektedir. Bu bağlamda eğitim kurumlarının, güvenlik kurumlarının kontrol mekanizmasına kısmen boyun eğdiği de açıkça görülmektedir. Öğretmenler, Müslüman öğrencilerin hatalı davranışlarını sıklıkla danış-

manlık kurumlarına bildirmekte; bu kurumlar da talep edildiğinde bu bilgileri polis veya Anayasayı Koruma Daireleri ile paylaşmaktadır.

Sonu Gelmeyen Entegrasyon Tartışmalarının Yükselişi ve İslamcılığı Engelleme Politikası

Almanya'da mevcut entegrasyon tartışmalarının neden tırmanışa geçtiği böylece anlaşılmaktadır: “Entegre” olmayan herkes şüphelidir. Güvenlik düşüncesi ve bu düşüncenin ön koşulu olan İslamcılığın engellenmesi talebi, devlet ve sivil toplum kuruluşları ile Müslümanlar arasındaki her türlü etkileşimde ortaya çıkan “istenmeyen davranışları” sadece diskredite etmekle kalmamakta, ayrıca bunlara müeyyide uygulanmasını da mümkün kılmaktadır.

İslamcılığı önleme politikası çerçevesinde yapılanların Müslümanların özgürlüğünü kısıtlayacağından endişelenmek için birçok neden var. İslamcılığı önleme tedbirleriyle öne çıkan kurum ve kişilerin İslamofobi ve ırkçılığı relative etmesi ve önemsizleştirilmesi bu endişeyi arttırmaktadır. Anayasayı Koruma Dairesi'nin entegrasyon ve radikalleşme arasındaki bağlantıya ilişkin 2007 tarihli bir belgesi, İslamofobinin ve ırkçı görüşlerin güvenlik odaklı entegrasyon tartışmalarında ne kadar yer etmiş olduğunu gösteren bir örnektir. Bu belgede “güvencesiz bir yaşama sahip, saldırgan ya da şiddet eğilimli göçmen kökenli gençler” ile “izole edilmiş paralel Müslüman toplumlar” gibi bazı sosyal aktörlerin, kısaca “entegrasyon eksikliklerinin”, İslami radikalizmde rol oynadığı belirtilmektedir. Bu rol sonucunda entegrasyon politikasının da Anayasayı Koruma Dairesi'nin görev alanına girdiği ifade edilmektedir.

Bu bağlamda dikkat çekici olan şey, “paralel Müslüman toplumlar”ın varlığına dair gözlemler dayalı herhangi bir temelin var olmadığı ve ilgili broşürlerin sadece yükselen Müslüman karşıtı ırkçı havayla ilgili olduğudur. Örneğin, “medya bir süredir düzenli olarak sosyal ve etnik çatışmaları haberleştiriyor” ya da “paralel Müslüman toplum-

lar hakkındaki kamuoyu tartışmaları giderek artıyor” gibi cümlelerde bu hava açıkça görülmektedir. Anayasayı Koruma Dairesi'nin bu düşüncesi, aynı zamanda Almanya'da yaşayan Müslümanlar hakkında gözleme dayalı bir biçimde açıkça kanıtlanmamış olan ve bugün İslamcılığın önlenmesi için alınan tedbirlerde yeniden hayat bulan birçok ithamın da esas nedenidir. Her türlü sosyal mekân, İslamcılığın önlenmesi için kaçınılmaz olarak kullanılabilir yerler hâline gelmiştir. İslamcılığın engellenmesi ile ilgili tedbirler “Almanya'da İslam” başlığı altındaki sosyal kategoriye neredeyse tamamen nüfuz etmiştir: Federal hükümetin 2017 yılında İslamcı aşırılıkları önlemek için hazırladığı ulusal programa göre aile ve sosyal çevre, okul ve cami derneklerinin her biri, gençleri radikallerin eline düşmeden önce “yakalamak” için caydırıcı bir surette zapt edilmelidir.

Müslüman Toplulukların Akıbeti

Almanya'da Müslümanlar sadece İslamcılığın önleyici tedbirler kapsamında hedef alınmamaktadır. Müslümanlara ait organizasyonların bu önleyici tedbirlere aktif bir şekilde katılım göstermesi için aynı zamanda bilinçli bir baskı da yapılmaktadır. İslamcılığın önleme düşüncesine göre camiler, Müslüman topluluklarla daha önce hiçbir bağı olmayan kurumlara oranla, Müslüman insanların “problemlili” tutumlarıyla çok daha makul bir şekilde baş edebilen lokal kurumlar olarak görülmektedir. Müslümanlara ait kurumlar tarafından yürütülen İslamcılığın önleme tedbirleri; sosyal hizmet, eğitim, diyalog projeleri ve demokrasi eğitimi gibi başlıkları içermektedir. Bununla birlikte bazı Müslüman gruplara ve derneklere karşı hâlâ büyük bir güvensizlik söz konusudur.

Eskiden İslami dernek ve organizasyonlardan sık sık kendilerini İslamcılıktan uzak tuttuklarını ve Almanya'ya olan sadakatlerini tasdik etmeleri isteniyordu. Bu açıdan, Müslümanların ve Müslümanlara ait organizasyonların İslamcılığın önleme tedbirleri konusundaki angajmanları, her zaman ikircikli bir “zihniyet testi”dir. İslamcılığın önleme hususunda angajman ortaya koyan grup ve cemaatler, devletin güvenlik kurumları ve kamusal aktörler tarafından detaylı incelemeye tabi tutulurken; bu projelere katılmaktan kaçınan grup ve

cemaatler sorgusuz sualsiz “şüpheli” olarak kabul edilmektedir.

Diğer Müslüman Cemaatlere Güvensizlik

İslamcılığın önleme tedbirlerinin Müslüman cemaatler tarafından gerçekten uygulanıp uygulanmadığına bakılmaksızın Müslümanlara karşı geliştirilen bu genel şüphenin oldukça tehlikeli sonuçları vardır: Çok sayıda cemaat, bu güvenlik mantığını benimsediği ölçüde diğer cemaatlere güvensizlik duymaya, hatta kendi üyelerinin faaliyetlerine dahi şüpheyile yaklaşmaya başlamıştır. Bu bağlamda giderek artan otosansür, Almanya'daki Müslümanların günlük hayatı içerisinde büyük bir tehlike arz etmektedir. Çünkü hem kurumlar hem de şahıslar İslamcılık şüphesiyle çarçabuk yaftalanmamak için eleştirel ifadelerden kaçınmak zorunda kalmaktadır. Böylece kendilerini İslamcılığın önleme mantığıyla uzlaşmış olarak tanımlayan kurum ve şahıslar medyada yer alırken; karşıt sesler neredeyse hiç duyulmamakta, bu durum da Almanya'daki çeşitli Müslüman cemaatler arasındaki dayanışmanın zarar görmesine neden olmaktadır. Zira İslamcılık ithamına maruz kalan kurum ve cemiyetler diğer Müslüman cemaatler tarafından desteklenmemektedir.

Buna mukabil farklı cemaat ve şahısların canla başla “iyi Müslüman” olarak lanse edilmesi, kabul edilmesi, hatta aktif bir şekilde desteklenmesi söz konusuysen; diğer cemaat ve şahısların tehlikeli, radikal ve anti-demokratik olarak etiketlendiği görülmektedir.

Bazı Müslüman organizasyonların kendilerini İslamcılığın önleme tedbirlerinin sorumlusu olarak konumlandırması ve bu uğurda devlet desteği almaları, bu durumun her şeyden önce Almanya'daki Müslümanları ve dernekleri topyekûn disipline etmenin bir aracı olduğunu göstermektedir. Bu güvenlik düşüncesine ve alınan tedbirlere karşı eleştirel bir bakış açısı geliştirmek oldukça önemlidir. Zira İslamcılığın önlenmesine yönelik uygulanan tedbirler, Müslümanların günlük hayatını önemli ölçüde etkileyebilir; onların özgürlüklerini kısıtlayabilir ve nihai hedefe ulaşmak üzere seküler “Alman İslam'ı”nın Müslümanlar için yegâne inanç formu olarak kabul edilmesi amacını takip edebilir.

Hollanda Temsilciler Meclisi'nin Raporu:

“Bir İtham Politikası Oluşmuş Durumda”

Hollanda İslam Federasyonu (NIF) Kurumsal İletişim Başkanı Kenan Aslan ile Hollanda'da camilere yönelik meclis soruşturmasının muhtemel sorunları ve çıkmazlarını konuştuk.

Ebru Hısım

Hollanda'da şubat ayında “istenmeyen yurtdışı finansmanı” sebebiyle camiler ve İslami kurumlar meclis soruşturmasına tabi tutuldu. Bu soruşturmayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Üzüntü verici, çünkü öncelikle kendileri hakkında herhangi bir şüphe olmayan kurumların bir “soruşturma”ya tabi tutulması, onları hiç de alakaları olmayan bir “suç”la itham etmek anlamını taşıyor. Müslüman kurumların bir meclis komisyonu karşısında “ifade vermesi”, onlara doğrudan örtülü bir ithamda bulunmak demek. Söz konusu soruşturmanın çıkış noktası, Hollanda'da finansal açıdan şeffaf olmadığı iddia edilen iki cami. Bu iki caminin Suudi Arabistan ve Katar'dan finansal destek aldıkları belirtiliyor. Bu

iddiadan hareketle, anayasal düzenin imkânları “suç” işleyenlere karşı yeterliyken ve soruşturma yalnızca bu iki dernekle sınırlı tutulabileceken; ülkedeki büyük İslami kuruluşların hesap vermesi durumuyla karşı karşıyayız.

“Parlementaire ondervraging”, yani “Meclis Soruşturması” Hollanda siyasi sisteminde en ağır yöntemlerden biri. Bu yöntemin diğer İslami kuruluşları da kapsayacak şekilde genelleştirilmesi ise, Müslümanlara ve kurumlarına yönelik önyargının doğrudan meclis eliyle teşvik edilmesi demek.

Burada şunu da belirtmek gerek: Bizim herhangi bir soruşturmadan hiçbir şekilde bir çekin-

cemiz de yok; çünkü soruşturma neticesinde ortaya çıkmasından endişe edebileceğimiz herhangi bir faaliyetimiz yok. Hollanda İslam Federasyonu (NIF) olarak bu soruşturmaya tabi tutulmadık. Fakat bizim de üyesi olduğumuz çatı derneğimiz CMO, bu meclis soruşturması kapsamında ifade verdi.

NIF olarak kendi cemiyetlerimizi çok iyi tanıyoruz. Meclis soruşturması olsa da olmasa da, kendi cemiyetlerimizdeki şeffaflık konusunda zaten senelerdir yürüttüğümüz tutarlı bir duruş var. Bunun dışında camilerimizin bütün faaliyetlerini de “hesap verilebilirlik” ilkesi etrafında şekillendiriyoruz. Bu angajmana rağmen Hollanda’da meclis soruşturmasında bütün İslami kuruluşların mercek altına alınması, bizim açımızdan bir hayal kırıklığı demek.

Söz konusu meclis soruşturması kapsamında kilise ve sinagogların incelenmemesi eleştiri topladı. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Şu anda Hollanda Meclisi’nin verdiği talimat doğrultusunda Brüksel’de bir araştırma şirketi ülkedeki dinî cemaatlerle ilgili ikinci bir araştırma yapıyor. Bu ikinci araştırma camiler, sinagoglar ve kiliselere yönelik. Ülkedeki dinî cemaatlerin mevcut durumuyla ilgili bilimsel araştırmalar yapılması elbette sevindirici. Böylece bizler de kurumsal temsilciler olarak “dışarıdan bir göz”le kendimizi analiz etme şansına kavuşuyoruz. Nitekim Brüksel çıkışlı bu araştırmada biz de NIF olarak sorulara cevap verdik.

Temsilciler Meclisi’nin şubat ayında yaptığı soruşturma ise yalnızca Müslümanlara yönelikti. İlk başta soruşturmanın başlığında yalnızca “Müslümanlar”ın yer alması tepki çekince, soruşturmanın başlığı da “özgür olmayan ülkelere gelen finans-

man” şeklinde düzeltildi. Fakat bu durum yine de Müslüman cemaatten haklı olarak büyük tepki topladı.

Bahsettiğiniz “özgür olmayan ülkeler” kavramı da çok tartışılmalı. Bu kavramın içinin net bir şekilde doldurulamamasının nedeni nedir?

Bunun nedeni, bu kavramın sosyolojik ya da hukuki değil, siyasi bir kurgu olması. Hollanda’nın siyasi zemininde ya da uluslararası ilişkilerinde “özgür olmayan ülkeler” diye bir liste yok. Temsilciler Meclisi de bu terimin içinini tam manasıyla doldurabilmiş değil.

“Özgür olmayan ülkeler” ile kimin kastedildiğini yine soruşturma raporunda öğreniyoruz. Soruşturmada Katar, Suudi Arabistan ve Türkiye bu şekilde sınıflandırılmış oluyor. Türkiye doğrudan “özgür olmayan ülke” olarak nitelendirilmemiş olsa da, soruşturmada Diyanet’in de ele alınması bu anlama geliyor. Buradaki eurosentrist bakışa bir itirazımız var. Neye göre bazı ülkeler “özgür olmayan ülke” olarak tanımlanıyor? Ve her şeyden önce buradaki “özgürlük” tanımını kim belirliyor?

Var olan bir sorundan hareketle, somut deliller ortaya konulmadan tüm İslami kuruluşları bir torbada değerlendirmek doğru değil. Bütün İslami cemaatlere, “Siz de özgür olmayan ülkelere finansal destek alıyorsunuz” şeklindeki sorularla bir itham politikası oluşturuldu. Şöyle bir örnek vereyim; iş hayatında iletişimde olduğum birçok insan bile, “Siz Suudi Arabistan’dan para mı alıyorsunuz” şeklinde sorular sordu. Bu, Temsilciler Meclisi’nin ortaya atmış olduğu sorunun, toplumdaki karşılığını gösteriyor.

Şeffaflık ve yurtdışı finansmanı tartışmaları Hollanda’da uzun senelerdir konuşuluyor. Özel-

İkili ilişkilerde devletler yaralarını belki daha çabuk sarıyor; ama bireyler daha uzun vadede etkileniyor.

Meclis soruşturması olsa da olmasa da, kendi cemiyetlerimizdeki şeffaflık konusunda zaten senelerdir yürüttüğümüz tutarlı bir duruş var.

likle “Nieuwsuur”un yaptığı yayından sonra siyasi ajandada bu gündem daha belirgin şekilde yerini aldı. Hollanda’daki camilerde ve Kur’an okullarında, demokrasiye ve Hollanda’ya uygun olmayan söylemlerin ve eğitimlerin verildiği, bu durumun yurt dışı finansmanı ile dayatıldığı iddia ediliyor. Bu iddianın temeli nedir?

Hollanda’daki İslami kuruluşların ezici bir çoğunluğu oldukça şeffaf bir yapıya sahipler. Buradaki esas sorun, tekil sorunların genelleştirilmesi. Nieuwsuur programında belirli camilerin ders içeriklerinden hareketle oluşturulan “sorun” algısının İslami kuruluşlar adına genellenmesi sıkıntılı. İslami eğitim kurumlarının eğitim modellerini tartışmaya açabiliriz. Hollanda’da İslami eğitimin temel çerçevesi nedir, bu eğitimin pedagojik gereklilikler ekseninde eksiklikleri var mı gibi sorular çok değerli sorular. Fakat burada tartışmanın yapıcı yürütülmediğini, içeriğe dayalı bir tartışmadan ziyade önyargıları destekleyen adımların atıldığını görüyoruz. Örneğin Diyanet de dâhil olmak üzere buradaki İslami kuruluşların çok büyük bir çoğunluğu, eğitim müfredatlarını buranın toplumsal şartlarına göre yine burada oluşturuyorlar. Mevcut kamuoyu algısı ise, camilerin tamamında Müslüman çocuklara indoktrinasyon gerçekleştiği yönünde. Bu elbette komik bir iddia.

Peki bu genellemeci bakış karşısında ülkedeki Müslüman cemaatin tepkisini nasıl değerlendirirsiniz? Etkili ve sivil bir tepki söz konusu mu?

Hollanda’daki Müslüman cemaat olarak güçlü bir sivil inisiyatif oluşturabildiğimizi söylemek zor. İnsanlar biraz bu tartışmalardan bıkmış durumdadır. Diğer yandan tamamı gönüllülüğe dayanan insan gücü sermayesi, bu tarz tartışmaları uzun vadede yönetebilmek için zayıf. Yine de tüm

bunlar, Müslümanları ilgilendiren konularda eylemsiz kalmaya bahane değil.

Şunu da söyleyebilirim: Hollanda’daki Türkiye kökenlilerde bir geriye çekilme gözlemliyorum. 11 Mart 2017 tarihinde Rotterdam Başkonsolosluk ekseninde gerçekleşen olaylardan dolayı Türk toplumu ciddi bir darbe aldı. Haklarını savunma konusunda gençler eskisi gibi atılgan değil; fikirlerini söylediklerinde yaftalanmak ve büyük bir medya dalgasıyla mücadele etmek onlara zor geliyor. İkili ilişkilerde devletler yaralarını belki daha çabuk sarıyor; ama bireyler daha uzun vadede etkileniyor.

Biz NIF olarak Temsilciler Meclisi’nin raporunda geçmiyoruz; fakat elbette duyarsız da kalmayacağız. Sonuçta bu soruşturma, Hollanda’daki Müslüman toplumu yakından ilgilendiriyor. CMO ve Rijnmond İslami Kuruluşlar Platformu (SPIOR) ile istişare edeceğiz. Bizim de üyesi olduğumuz CMO, Temsilciler Meclisi’nin raporuyla ilgili itirazlarını Meclis’e iletip gerekli görüşmeleri gerçekleştirecek. NIF hukukçuları da raporla ilgili bir çalışmayı sürdürüyor.

Mesele sadece Temsilciler Meclisi’nin araştırması değil. Bir toplumsal kesime yönelik şüphe algısından hareketle oluşturulan bu tarz tartışmaların tekrarlanmaması için aktif bir çalışma gerçekleştirmek gerek. Önümüzdeki sene Hollanda Temsilciler Meclisi seçimi var. Seçim ile alakalı bilgilendirme çalışmaları yapacağız. Ayrıca bu tarz tartışmalar Meclis gündemine gelmeden altyapı çalışmalarını gerçekleştirmek istiyoruz. Daha çok orta ve uzun vadede yapabileceklerimizle ilgili bir planlama sürecimiz var.

Avusturya'da “Big Brother” İhtiyaç Var mı

* Siegen Üniversitesi siyaset bilimi, sosyoloji ve tarih dallarında yüksek lisan eğitimini tamamlayan Koyuncu'nun uzmanlık alanları göç, entegrasyon, diaspora politikaları ve Avrupa ülkelerinde Müslümanlar gibi konulardır.

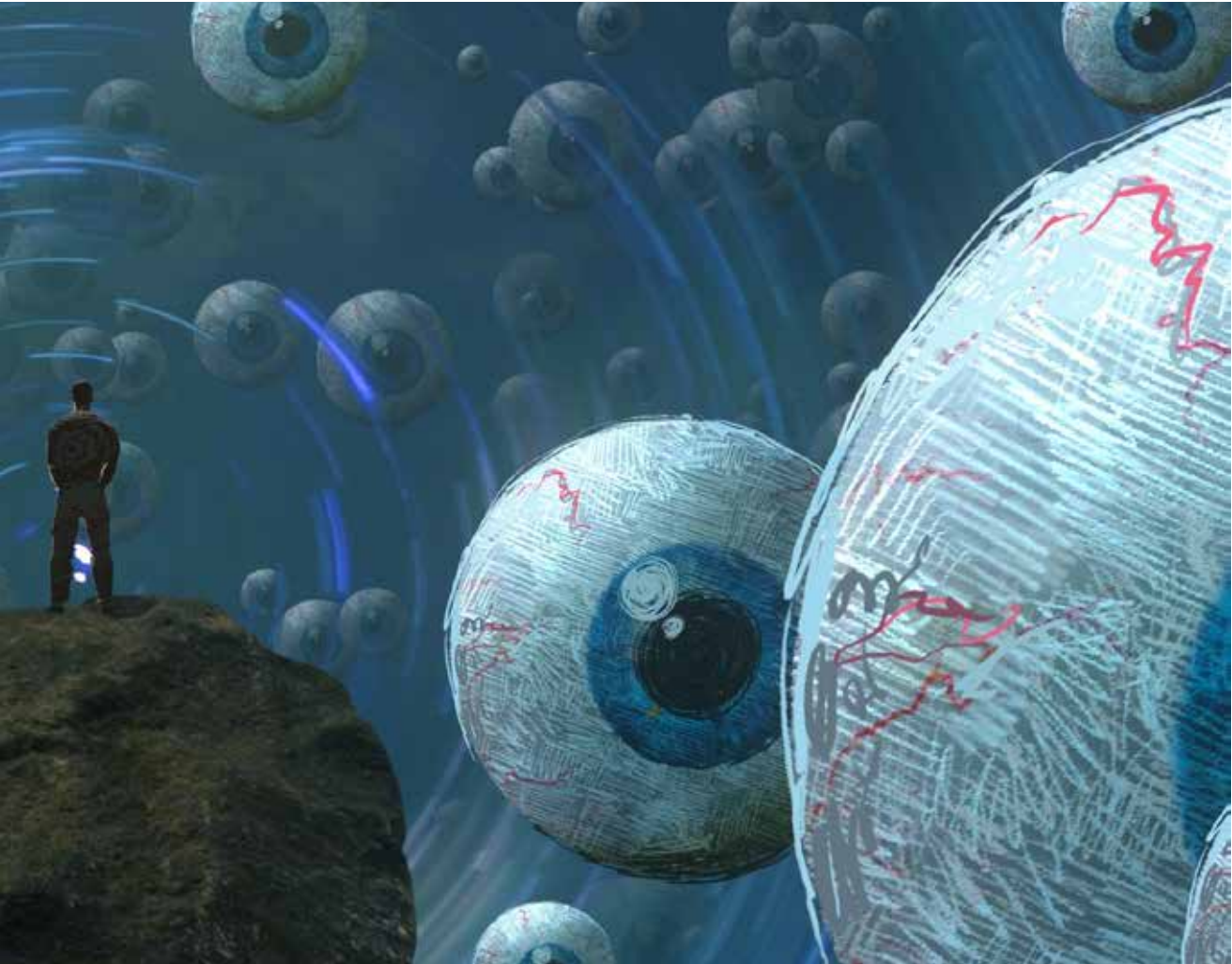

Kurumuna

?

Avusturya'da "Siyasal İslam Takip Merkezi" gündemde. Kurulacak merkez, ülkedeki Müslümanların toplumsal gerçekliğinin çok gerisinde.

Ünal Koyuncu*

© SariMe/shutterstock.com

Siyasal İslam Takip Merkezinin kurulması anakronik, çağdışı ve reaksiyoner bir adım.

Hatırlanacağı üzere Avusturya Halk Partisi (ÖVP) ile Yeşiller Partisi arasında kurulan hükümetin hedefleri arasında ülkede var olduğu düşünülen “siyasal İslam” akımlarıyla ilgili bir dokümantasyon merkezinin kurulması da yer alıyordu. Başta Avusturya İslam Cemaati (IGGÖ) olmak üzere bazı Müslüman kuruluşların tepkisine neden olan bu hedef hükümet programının,

1) 52. sayfasında “Anma Kültürü” başlığı altında “antisemitizm, dinî motivasyonlu siyasal ekstremizm (“siyasal İslam”) ve 21. yüzyılda ırkçılık sorunları için araştırma ve dokümantasyon merkezinin kurulması”,

2) 206. sayfasında “Entegrasyon ve Eğitim” başlığı altında Avusturya Anayasası’nın “esaslarına karşı duran dinî motivasyonlu siyasal ekstremizm (“siyasal İslam”) gibi ideolojilerin manipülasyonu ve yayılmasıyla mücadele edileceği”,

3) 219. sayfasında “Ekstremizm ve Terörizme Karşı Önlemler” başlığı altında “sağ ekstremizm ve dinî motivasyonlu siyasal ekstremizm (siyasal İslam) karşı eylem planının hazırlanacağı”

4) ve son olarak “dinî motivasyonlu siyasal ekstremizm (siyasal İslam) hakkında bilimsel araştırmanın, dokümantasyonun, hazırlığının ve ayrıca aydınlatma ve önlem çalışmalarının yapılacağı, daha iyi koordine edileceği bağımsız, devlet tarafından meşrulaştırılmış bir dokümantasyon merkezinin kurulması” şeklinde ifade ediliyordu.

Azınlıklarla ilgili daha itinalı bir tutum içerisinde olan Yeşiller Partisi’nin hükümet ortağı olmasına rağmen bu maddelerin yer almış olması şaşkınlıkla karşılanmıştır. Zira “siyasal İslam” gibi karmaşık ve tartışmalı bir kavram kullanılarak din özgürlüğü kapsamına giren temel haklarla

ilgili ciddi bir takım kısıtlamalar gündeme gelebilirdi. Ayrıca Müslümanlar arasında belirli bir kesim töhmet altında bırakılabilir; potansiyel suçlu ve şüpheli muamelesi görebilirdi.

Gözetleme Merkezine Giden Yolda Olaylar Silsilesi

Avusturya’da koronavirüs krizinin önceki aylara kıyasla hafiflemesinin ardından bu hedefin uygulanması yönündeki adımlar da somutlaşmaya başladı. Avusturya Entegrasyon Bakanı Susanne Raab, temmuz ayının ortasında yaptığı basın toplantısıyla “Siyasal İslam Takip Merkezi” (Alm. “Dokumentationsstelle Politischer İslam”) olarak Türkçeleştirebileceğimiz birimin kuruluşuna ilişkin somut bilgiler verdi. Bakanlık, merkezin başına gelecek kişinin belirlenmesi amacıyla iş ilanına çıktı ve tespit ettiği uzmanlarla bir açılış toplantısı yaptı. Bu görüşmenin ardından yapılan basın toplantısında yedi kişilik bir ekiple “siyasal İslam’ın, yapılarının ve ilgili paralel toplumların araştırılacağı” belirtildi. Bakan Raab’a göre bu merkezde dinî saikli ekstremizm ve bu ideolojiyi savunan dernekler hakkında kurumlara, siyasete ve kamuoyuna “bilgi” üretilecekti. Böylelikle anayasal düzen açısından tehlikeli bulunan bir dinî grup hakkında şeffaflığın sağlanacağı iddia ediliyordu.

Bu arada bu basın toplantısına kadar uzanan birkaç haftalık süreçte “acaba kurulacak olan Siyasal İslam Takip Merkezi için gündem mi ısıtılıyor” şüphesini uyandıran iki olay yaşandı. İlkinde Türkiye Cumhuriyeti Viyana Büyükelçisi’nin bir konuşması siyasetin olağanüstü tepkisini çekti. Bir STK etkinliğinde konuşma yapan Büyükelçi, diplomatik nezaketi aşan ve ev sahibi ülkenin -veya herhangi bir ülkenin- vatandaşlarına karşı saygısızlık olarak kabul edilebilecek sözler sarf etti. Mesele diplomatik teamüller doğrultusunda Avusturya Dışişleri Bakanlığı tarafından Türkiye

Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığına uyarı mahiyetinde bir nota ile iletildikten sonra, Büyükelçi'nin geri çekilmesi talep edilebilirdi. Nihayetinde büyükelçi kaynaklı bir sorun iki ülke arasında görüştürülerek sorun olmaktan çıkartılabilirdi. Bu sayede Büyükelçi'nin konuşmasına ev sahipliği yapan Avusturyalı derneklere şüpheli muamelesi yapılmazdı.

Ama sanki fırsattan istifade olay bir iç politika malzemesi hâline getirildi. Entegrasyon Bakanı Raab, Büyükelçi'yi görüşmeye çağırarak uyarıda bulundu. Bununla da yetinilmedi. Avusturya Başbakanlığı bünyesinde olayla ilgili 20 sayfalık bir rapor hazırlandı. Raporda bir yandan olay hakkında somut bilgilere yer verildi; diğer yandan da Türkiye'deki "Siyasal İslam" ve bunun Avusturya'ya etkileri üzerinde değerlendirmeler yapıldı.

İkinci olay Viyana'nın Favoriten bölgesinde Türkiye kökenli iki grup arasında yaşandı. Avusturya basınında, bu bölgede yürüyüş yapan "Kürtlere Türk gençlerin" saldırdığı yazıyordu. Basın, birkaç gün devam eden olaylar hakkında genişçe haber yaptı. Bu durum karşısında doğal olarak siyasilerden, paralel topluma ve Türkiye'nin

Avusturya'ya müdahale etmesine fırsat verilmeyeceği yönünde beyanatlar geldi. İşin düşündürücü tarafı ise olayların çıkış noktasıydı. Çünkü normal şartlarda Türkiye'de PKK'ya karşı bir operasyon düzenlendiğinde veya HDP bağlamında politik bir olay olduğunda bu akımın Avrupa'daki taraftarları sokağa çıkardı. Türkiye'de bu çerçevede sıra dışı bir olay yokken Avusturya'da bu kesimin sokağa çıkması ilginç bir durumdu.

Sebepler veya sonuçlar ne olursa olsun bu iki olay Raab'ın işine yaradı ki, olaylardan sonra yaptığı açıklamalarda Siyasal İslam Takip Merkezi'ne ne kadar ihtiyaç duyulduğuna işaret etti. Onun anlayışına göre bu olaylar, Avusturya'da paralel toplumun varlığının ve bir "siyasal İslam" partisi olan AKP'nin Avusturya'ya yönelik etkisinin kanıtıydı.

Zorlama Bir Süreci Yorumlamak

Siyasal İslam Takip Merkezi'yle ilgili olaylar silsilesini bu şekilde özetledikten sonra meselenin diğer boyutuna, yani olayların nasıl anlaşılacağı ve yorumlanabileceği kısmına geçebiliriz. Tabii bunu yaparken başlangıçta yorumlama işinin zorluğunu hesaba katmak gerek. Çünkü Avusturya hükûmeti, kendi kurguları içerisinde zorlama bir

süreç yürütüyor. Yani bir yandan Avusturya'daki -muhafazakar- Müslümanların realitesiyle örtüşmeyen, diğer yandan da birbiriyle alakası olmayan faktörleri bir araya getirerek politik mesele yaptığı ve tehlikeli gördüğü konu sanki günlük hayatta karşılaşılan bir olguymuş gibi hareket ediyor. Bu açıdan bakarak gelişmeleri anlamayı zorlaştıran unsurlara yer verebiliriz.

Öncelikle Avusturya'da 80'ler veya 90'larda "Siyasal İslam Takip Merkezi" gibi bir yapının kurulması gündeme gelmiş olsaydı, bu tarz fiyasko bir girişim galiba daha normal karşılanabilirdi. O dönemin Avusturya göçmen Müslüman toplu-munda böyle bir kurumu gerekli kılan unsurlar söz konusu olabilirdi. Nihayetinde yerleşik hâle gelmemiş, geri dönüş düşüncesinin belirleyici olduğu ve bu nedenle anavatana dair siyasi ve ekonomik gündemin ağır bastığı göçmen topluluklar söz konusuydu. Dolayısıyla dindar-seküler, sağ-sol tüm göçmen gruplarda, bu grupların oluşturduğu yapılarda -cami dernekleri, kültürel dernekler- anavatanın gündemi daha etkindi. Bu gruplar Avusturya düzenine özde ve sözde daha yabancıydı. Bunun üzerine devletin -bu grupların yeni olması nedeniyle- gruplar hakkındaki olası bilgisizliği de hesaba katıldığında böyle bir yapının o dönemde kurulması anlaşılır olabilirdi.

Aradan geçen yaklaşık 60 yıllık bir dönemin

ardından -Bakan Raab'ın açıklamalarından yapılabilecek çıkarımlara ve Viyana olaylarıyla ilgili rapora göre hedef tahtasında yer alan- muhafazakar Müslümanların geçirdiği evreleri de dikkate alarak, bugün Siyasal İslam Takip Merkezi gibi bir yapının kurulmasını anakronik, çağdışı ve reaksiyoner bir adım olarak değerlendirmek mümkün. Avusturya'daki Müslümanlarla ilgili toplumsal realite, Bakan Raab'ın zihnindeki şüphe kurgusundan çok farklı ve onun ötesinde bir noktada. 60 yılı aşkın bir süredir -muhafazakar- Müslümanlar Avusturya'da yaşıyor. Bu zaman zarfında birden fazla sosyolojik süreci aşarak bu günlere geldiler. Bugün itibarıyla baktığımızda muhafazakar Müslümanlar içerisinde hayatı omuzlayan ana kesimin ikinci ve üçüncü nesilden oluştuğunu gözlemleyebiliriz. Bu kişiler hayatlarının neredeyse tamamını Avusturya'da geçirmiş, dolayısıyla Avusturya'ya olan bağları çok daha güçlü. Viyana, Bregenz veya Linz, onların memleketi. Avusturya'daki anayasal düzenle sorunları olmadığı gibi İslam ülkelerindeki yıkıcı gelişmeleri de eleştirel gözle takip ediyorlar. Hatta Türkiye kökenliler arasında iktidarın geldiği otoriter çizgi açısından ciddi hayal kırıklığı yaşayanlar var. Bu kesimin kurduğu sivil toplum kuruluşları da Avrupa'nın diğer ülkelerinde olduğu gibi çok daha fazla Avusturyalı. Bütün bunlar bu kesimde Avusturya topluluğuyla bütünleşme,

“Her nefis ölümü tadacaktır.” (Enbiyâ suresi, 21:35)

daha da yerelleşme açısından hiçbir sorun olmadığını anlamına gelmiyor elbette. Fakat muhtemel eksiklikleri gidermek için polisiye gözetleme kurumundan ziyade realiteyle örtüşen proje desteklerine ve işbirliklerine ihtiyaç var.

Müslümanları Kamuoyu Nezdinde Şüpheli Duruma Düşürmek

Dikkat çekilmesi gereken diğer bir nokta, Vienna İslam Federasyonu (IFW) ve Avusturya Türk İslam Birliği (ATİB) gibi İslami cemaatlerin, daha doğrusu bu kuruluşların yönettiği camilerin oynadığı rolle ilgili. Bu kurumların camilerine her kesimden Müslüman, dindarlık derecesine veya dinî ihtiyaçlarına göre gider. Sağcı, solcu, muhafazakar, liberal veya sosyal demokrat kesimden, kimisi günlük beş vakit namaz, kimisi bayram namazı, kimisi de cenaze namazı için camileri ziyaret eder. Dolayısıyla her bir cami o bölgedeki Müslüman kesimin dinî merkezidir. Yerel ölçekte geçerli olan bu durum, federal ölçekte IFW veya ATİB'in Avusturya'da anayasal düzen içerisinde din özgürlüğü kapsamında dinî hizmetler veren ve gerektiğinde dinî haklar için mücadele eden kuruluşlar olmasına kadar uzanır. Bu kuruluşları doğrudan veya dolaylı olarak mesele yapmak, bu camileri mesele yapmaktadır. Takip Merkezi gibi bir kurumun kurulması dolaylı olarak Müslüman bireylerin dinî yaşamlarına politik müdahale anlamına gelir. Bu kurumun yaptığı çalışmalarla kamuoyunda estereceği hava ister istemez bu yöne götürür. İslami muhafazakar kesimi kamuoyu nezdinde şüpheli konuma düşürmek, çoğunluk toplumu ilişkisini ve güvenini zedeleyici bir şekilde adım atmak, entegrasyon bakanının yapabileceği bir icraat olmasa gerek. Şayet anayasal düzen ve ceza hukuku açısından sorunlu bir unsur varsa Avusturya gibi Avrupa'nın en köklü ve imparatorluk geçmişine de sahip olan bir ülkede bunu takip edecek güvenlik, istihbarat ve yargı kurumları yeterince vardır.

"Siyasal İslam", her aktörün kendine göre yorumladığı, klasik Müslüman coğrafyada; yani Türkiye, Mısır, İran veya Suudi Arabistan gibi Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerindeki din-siyaset ilişkisi ekseninde gelişmiş bir fenomen. Kökeni bu

coğrafyadaki 1. Dünya Savaşı sürecinde yaşanan dönüşüm ve kırılmalara dayanıyor. Bu mahiyetteki bir kavram bugünkü Avusturya Müslümanları açısından ne manaya geliyor? Onların toplumsal realiteleriyle sosyolojik açıdan ne kadar örtüşüyor, gerçekliklerini ne kadar yansıtıyor? Bu tespit ve soruları göz önünde bulundurduğumuzda "Siyasal İslam" merkezli tanımlama çabalarını dış kaynaklı bir gömleğin içerde yerelleşme sürecinde olan bir kesime –biraz da zorla- giydirilmesi olarak değerlendirmek mümkün. Halbuki asıl ihtiyaç olan içerdeki bu kesimi kendi iç dinamikleriyle inceleyerek yeni ve daha gerçekçi kavram ve yaklaşımların üretilmesi.

Avusturya'da Köklü Kurumlar Mevcut

Bu üç nokta, yani Müslümanların yerelliği, İslami kuruluşların dinî cemaat olma özelliği ve "siyasal İslam" gömleğinin bu kesim için yabancılığı hususları Siyasal İslam Takip Merkezi oluşumuna niçin ihtiyaç olduğu sorusunu akla getiriyor. Buna rağmen bu yapıda ısrar edilmesi zorlama bir sürecin işlediğini gösteriyor. Nesne hakkında yanlış bilginin, onunla iletişimsizliğin, onu kendi iç dinamiklerinden hareketle tanımamanın belirlediği bir süreç. Şayet ihtiyaç bilgi eksikliğini gidermekse bunun için Avusturya üniversiteleriyle çalışmaları tespit etmek ve bunun için uygun bir yapısal çerçeveye bulmak Avusturya Entegrasyon Fonu kurumu için kolay olsa gerek. Şayet hedef Avusturya'da yaşayan Türkiye kökenlilere yönelik Türkiye'nin etkisini kırmaksa, Dışişleri Bakanlığı ve Diplomasi Akademisi gibi kurumlarla konsept hazırlayıp uygulamak mümkün. Şayet mesele Avusturya'daki Müslümanların tamamı için de hayati bir tehdit olan İslam motivasyonlu ekstremistlerle mücadele ise güvenlik ve istihbarat birimleri bu konuda yasal görevlerini zaten yerine getiriyorlardır. Tüm bu ihtiyaçlara cevap verecek bir kurum olduğuna göre geriye ne kalıyor? Bir Entegrasyon Bakanı'nın yapabileceği en faydalı çalışma başta IGGÖ olmak üzere ilgili aktörlerle işbirliği içerisinde bu soruya cevap bulmak ve ortaya çıkan sonuçlara göre projeler geliştirmek olacaktır. Bunu sağlayamayacak her bir polisiye "big brother" yöntemi, enerji ve kaynak israfı olacaktır.

Avrupa'da Düğün Şatoda Bir P Prenses Düğ

*Lisans eğitimini Münster Üniversitesinde Sosyoloji ve Siyaset Bilimi bölümlerinde çift anadal olarak tamamlayan Kandemir, Duisburg-Essen Üniversitesinde sosyoloji yüksek lisans eğitimini sürdürmektedir. Ağırlıklı çalışma alanları göç sosyolojisi ve uluslararası Türk toplulukları olan Kandemir Perspektif dergisi editörüdür.

Maliyeti: rens ve ünü

Almanya ve Hollanda'da düğün yapmanın maliyeti ne kadar? Bu iki ülkeden düğün salonu sahipleri ve organizasyon firmalarıyla düğün masrafını konuştuk.

Elif Zehra Kandemir*

20 sene önce Almanya'daki Türk düğünlerinde kızarmış tavuk ve turşu verilirdi. Şimdi gençler 5 çeşit yemeğin olduğu menüler, açık büfe meyveler, girişte meşrubat servisi istiyor.

Avrupa'nın birçok ülkesinde "Türk düğünü" denildiğinde akla ilk gelen şeyler, gelin almak için gidilen "kız evi"nde kapı önünde davul-zurna, halay ve ardından gelen konvoy seremonisi... Avusturya'da neredeyse her düğünde konvoylar nedeniyle bir polis vakası olurken, Almanya'da da düğün konvoylarında durum pek farklı değil. Düğün konvoyundaki arabalar, süsler ve meşalelerden düğün salonlarındaki atraksiyonlara kadar bütün süreç, ciddi bir maddi yüke sahip. Avusturya'da 1000 kişilik bir düğün, en az 10 ila 12 bin avro arasında mal olabilirken, 30 bin avroya kadar çıkan düğünler de var. Batı Avrupa'da birçok şehirde düğün fiyatları, gelin ve damadın beklentilerinden, düğün salonlarının yaptığı yatırıma kadar çok farklı değişkenlerden etkileniyor. Düğün salonlarının sunduğu hizmetler artık oldukça geniş bir yelpazede. Bazı düğün salonlarında, düğünü Türkiye'deki ya da diğer ülkelerdeki akrabaların da izleyebilmesi için canlı yayın sistemleri bulunuyor.

Sadece birkaç düğün salonunun olduğu Avrupa şehirlerinde fiyat belirleme tekeli salonlarda. Düğün salonlarının sayısının çok olmadığı şehirlerde rekabet az, fiyatlar ise yüksek. Batı Avrupa'da yaşayan Türkiye kökenliler koronavirüs salgını nedeniyle "mütevazı" ve az davetliyle yapılan düğünlere dönüş yapsa da, bu durum her zaman düğün maliyetinin düşmesi anlamına gelmiyor.

Almanya'da Düğün Maliyeti: 10.000 ila 60.000 Avro Arası

Almanya'da uzun senelerdir faaliyet gösteren bir düğün salonu işletmecisi olan Ayşe Hanım*, bir senede 70 ila 80 arasında düğün yaptıklarından bahsediyor. Ayşe Hanım, diğer birçok salon gibi düğün törenlerinde a'dan z'ye hizmet verdiklerini anlatıyor. Bu hizmetlerin içinde catering, orkestra, program, kuaför, gelin arabası gibi ayrıntılar da var.

Ayşe Hanım'a göre Almanya'da 300 kişilik bir düğünün maliyeti 10.000 avro ile 60.000 avro arasında değişiyor: "Düğün maliyetinde bir üst sınır yok. Davetli sayısı azalrsa maliyet büyük oranda azalır. Örneğin 850 kişilik bir düğünün minimum gideri (orkestra olmadan) 17.000-20.000 avro arası değişebilir. Düğün giderleri, çiftin beklentileri ve davetli sayısı ile alakalı. O nedenle genel geçer bir fiyat vermek çok zor."

Ayşe Hanım, fiyatlardan bahsederken, bu fiyatları etkileyen düğün kültüründeki değişime işaret ediyor: "20 sene önce Almanya'daki Türk düğünlerinde kızarmış tavuk ve turşu verilirdi. Şimdi gençler 5 çeşit yemeğin olduğu menüler, açık büfe meyveler, girişte meşrubat servisi istiyor. Fotoğraf çekimlerinin içine drone ile çekim katıyorlar. Ekstra klip, ekstra dekorasyon istiyorlar. Biz de istenen görkeme uyan bir düğün salonu sunuyoruz."

Ayşe Hanım'a göre düğünde davetli sayısının azalması, yine de her zaman fiyatın azalması anlamına gelmiyor: "250 kişilik düğün yapan kişi çok daha fazla özeniyor. 800 kişilik bir düğünde belki sıradan menü istenirken, davetli sayısı azaldığında kokteyl verilmesini isteyen oluyor." 10 senedir düğün salonu işletmeciliği yapan Ayşe Hanım, şimdiye kadar hiçbir talebi "uçuk" olarak nitelendirmemiş: "Evlenen çiftlerin bir hayali var. Kimisi sade, kimisi şaşaalı. Biz onların talebine göre hizmet sunuyoruz."

"Düğün Salonu Ne Kadar Masraflıysa, Takılar O Kadar Fazla Oluyor"

2011 yılından beri Tatanga Events isimli şirketle Almanya'da yaşayan Türkiye kökenlilere düğün organizasyonu yapan Salih Yılmaz'a göre alternatif düğün yapmak mümkün. "Bir çift, sadece gelinlik, damatlık, kuaför, düğün töreni ve resim

çekimini aslında 5.000 avroya mal edebilir. Örneğin camide yapılan bir düğün töreni bu tutara organize edilebilir. Almanya'da ortalama bir düğün töreni için harcanan yaklaşık para 20.000 avro civarında. Ben 10.000 avroya düğünü, ev döşemesini, balayını yapan çift de gördüm, 50.000 avronun yetmediği çiftler de..."

Yılmaz'a göre düğünlerde esas bütçe, altınlara ayrılıyor. Evlilik arifesinde mobilyalar taksitle alınabilirken, altında durum öyle değil. "Düğün salonunun masrafı genelde standart düğünlerde çiftleri zorlamıyor. Çünkü Almanya'da ailelerin büyük bir çoğunluğu salon masraflarını takı ile karşılıyor. Sadece maddi durumu çok iyi olan aileler, düğündeki takıları gelin ve damada verip, düğün masrafını kendileri karşılıyor. Salon masrafı yüksek olduğunda, takılan takıların miktarı da daha yüksek oluyor. Şu ana kadar yaptığımız sadece bir düğünde takılan takı, masrafları karşılamadı. Onda da damat Türkiye'den buraya gelmişti. Gelinin ailesi de o şehre yeni taşınmıştı."

Yılmaz son zamanlarda Almanya'daki düğünlerde de bir değişim gözlemlendiğini ekliyor: "Almanya'daki ilk nesil Türkler gibi 'Tanıdığım herkes düğününe gelsin' görüşünden vazgeçiliyor. Artık sayıya değil, düğünün kalitesine önem veriliyor. İnsanlar 800 kişilik düğün yapmak yerine 200 kişilik kaliteli düğün yapmak istiyorlar. Bu değişim zannedildiği gibi Kovid-19 ile ilgili değil. Son 2 senedir süreç bu. İnsanlar artık düğünün tadını çıkartmak yerine, nasıl daha çok 'like' alabiliriz düşüncesinde. Salona arabayla değil de helikopterle gelmek isteyen gelin adayım bile olmuştu. Bir ara herkes balayı için Maldivler'e gidiyordu. Şimdi orası bile demode oldu."

"Mütevazı Tanımı Değişti"

Köln'ün Ehrenfeld semtindeki Eurosaal düğün salonu 30 yıldır hizmet veriyor. Eurosaal'ın işletmecisi olan Mehmet Doğan, Almanya'daki düğünlerin maliyetini konuşurken "mütevazı" kavramının genişlemesine değiniyor. "3 yıl önce masalara sadece soğuk meze dağıtılıyordu ve bu mütevazı bir ikram

idi. Bugün itibariyle yemekten önce soğuk meze, yanında patates kızartması, sigara böreği ve kısır veriliyor. Artık mütevazı olan bu. Bunun maliyeti, 600-700 kişilik bir düğünde 11.000 avro civarı olabiliyor.

Doğan'a göre düğün arabası, düğün çekimi, Ren Nehri kıyısında drone ile video çekimi, gelin ve damadın salona getirilmesi, düğünden sonra evlerine götürülmesi, 5 çeşit yemek ve salon dekoru eklendiğinde Almanya'da bir düğün 15.000 avroya mal oluyor. Bu tutar, sadece düğün günü harcanan tutar. Doğan, düğün salonu masrafının salona göre değiştiğini ekliyor: "Bazı salonlarda masraf 21-22.000 avroya kadar çıkıyor. Salonda yerlerin mermer olması, gelinle damadın iki ayrı merdivenden aşağıya inmesi bile fiyatı etkiliyor."

Köln'de ağırlıklı olarak Türklerin düğün yaptığı 30'dan fazla düğün salonu var ve bunların neredeyse tamamı, son 20 yıl içerisinde büyük oranda yenilendi. Doğan, bu durumu şöyle anlatıyor: "Normalde kapitalist sistemde rekabet olduğunda fiyatların da aşağı düşmesi gerekir. Düğün salonlarında böyle olmadı. Köln civarında yeni açılan salonlar modern. Bunların fiyatları 15.000 avrodan başlıyor. Böyle bir ortamda eski düğün salonları dekor, ışık, sandalye ve masa açısından günümüze ayak uydurmak zorunda kaldı. Bu modernizasyonu yapan salonların da fiyatları arttı. Bugün Almanya'da 5 yıl önce 8.000 avroya yapılan bir düğün, şimdi aynı salonda 11.000 avroya yapılıyor. Bunlar bir de orta kesime hitap eden düğünler. Normalde 600 kişilik bir düğün her şeyiyle birlikte 18-20.000 avro maliyete sahip."

Küreselleşme Neticesinde Çeşitlenen Talepler

Düğünün Türk geleneğindeki yerine dikkat çeken Doğan, düğünün amacının aslında hayata yeni atılacak iki genci maddi olarak desteklemek olduğunu vurguluyor: "Anadolu'da evlenmek/evlendirmek, köylülerin iki gence bir yuva kurması anlamını taşır. O düğüne gelen aileler çifte destek olması için hediye sunarlar. Biz İtalyan ya da Roman düğünleri de yapıyoruz. Onlarda da takı var, ama Anadolu kültürü kadar fazla değil. Almanya'da bir düğünde 25-30 bin avrodan az takının takıldığı düğün çok nadirdir."

Doğan, salon masrafına ek olarak bir de düğüne gelene kadarki masraflara işaret ediyor: Kız isteme,

söz, nişan, kına, bu esnada karşılıklı hediyeler, kıyafetler... Doğan'a göre bu harcama tutumunun arkasında başka bir şey var: "Genç kızlar daha çocukluklarından itibaren düğünleri ile ilgili bir hayale sahipler. Filmlerde, magazin kanallarında, sosyal medyada gördüklerinden hareketle kafalarında bir 'ekstra' var. İkisi de motorcu olan bir çift, salona motorlarıyla girmek isteyebiliyor. Bir gelin, filmde gördüğü salona giriş sahnesinin aynısını isteyebiliyor. Biz de hizmet sağlayıcı olarak küreselleşme neticesinde çeşitlenen bu talepleri sağlamaya çalışıyoruz."

Doğan'a göre esas sorun, bir çiftin düğünüyle ilgili sıra dışı taleplerinin olması değil: "Bu talepler eğer kişinin alım gücüyle örtüşüyorsa, bizim açımızdan bir sorun yok. Fakat bir düğünde, her masaya elinde beyaz havlu tutan garson koymak, tabakların yanına her yemek için birkaç çatal, kaşık, bıçak koymak gibi talepler geldiğinde karşı tarafı uyarıyoruz. Bazen çiftler, 800 kişilik bir düğünü 5 yıldızlı bir restoranda resepsiyon şeklinde yapabileceğini düşünüyor. Bu beklentinin hiçbir düğün salonunda yerine getirilemeyeceğini, bunun ancak bir otelde yapılabileceğini söylüyoruz. Düğün için beklentileri açıkça konuşmak, maddi imkânları ve salonun imkânlarını değerlendirmek şart."

Şimdiye kadar yaklaşık 1.500 düğün organize ettiğini söyleyen Doğan, "absürt istek" diye bir şeyin olmadığını söylüyor: "Biz hiçbir çifte, 'Düğünde de bu istenir mi, bu ne kadar saçma' gibi bir şey söylemeyiz. Çiftin bir talebi vardır. Biz bu talebi karşılayıp karşılayamayacağımızı konuşuruz. Düğün, çiftin özel günüdür. Dünyaların kendi ayağına serilmesini ister. Ben ihtiyaç duymayabilirim, ama düğün onların düğünü. Biz bu beklenti ile ilgili gerçekçi bir plan çıkarırız."

Yine de Doğan beklentiler arttıkça, memnuniyetsizliğin de arttığı görüşünde: "Düğününde sevdiği insanlarla birlikte eğlenmek isteyen insanlar gerçekten mutlu oluyor. Ama bir çift düğününde ne kadar ayrıntı planlayıp, olmayacak taleplerde bulursa, düğünde tüm istekleri yerine getirilse de bir noktada mutlaka tatminsizlik yaşıyor. Bu durum evliliğe de yansıyor."

Hollanda'da Düğün Maliyeti: 8 ila 25 Bin Avro Arasında

Avrupa'da düğün maliyeti arasında aslında ülkelerine göre bir fark yok. Maliyet farkı, düğünün çeşidine ve çiftin beklentilerine göre değişiyor.

Sezer Han, Hollanda'da faaliyet gösteren Gökkuşuğu Sanat Merkezi'nin yöneticisi. Aynı zamanda bir tiyatro oyuncusu olan Han, Hollanda'da düğün maliyetinin değişkenliğine dikkat çekiyor. "Hollanda'da düğün maliyeti 8 bin ile 25 bin avro arasında oynar. Bu sizin lüks beklentilerinize ve pakete göre değişir. 8 bin avroya da düğün yapabilirsiniz. Fotoğraf-video ekibi, ilahi grubu dâhil olduğunda maliyet 16.000 avroya da çıkabilir. Aynı salonda üst düzeyde 20.000 avroya düğün yapmak da mümkün."

Han, Hollanda'da kız istemekten düğün gününe kadar geçen sürede evliliğin bütün maliyetlerinin ise toplamda 60.000 avroya kadar ulaştığını söylüyor. Bu tutarın içinde 1000 kişilik bir düğün, salon, foto-video ekibi, kız isteme, söz, nişan, kına merasimleri, karşılıklı hediyeler ve kıyafetler de var. "Bu tutarı söylediğimizde insanlar şaşırıyor ama, en basitinden artık evlilik teklifi bile başlı başına bir organizasyon. Yere gül koyma, mum yakma, tüm bu seremoniyi kayda alma gideri bile en az 500 avro. Mevcut şartlarda Hollanda'da bir insan bugün düğün yapmak istiyorsa, 60.000 avronun cebinde olması gerekiyor. İnsanlar sadece düğün salonu masrafını düşünüyor ama bütün giderleri listelediğinizde, hiç akla gelmeyen bir sürü ayrıntı ortaya çıkıyor."

Han, Hollanda'da yılda yaklaşık 130 düğünde yer aldıklarını belirtiyor. Hollanda'nın Avrupa'daki Türk düğünlerinde "trend belirleyici" olduğunu söyleyen Han, düğün salonlarındaki değişime vurgu yapıyor: "5 yıl öncesine kadar Hollanda'da salonlar orta derecedeydi. Ama şu an Hollanda'da artık orta sınıf düğün salonu kalmadı. Hepsi yatırım yaptı ve

salonlarını ultra lüks hâle getirdi. Biri yapınca öbürü de yapmak zorunda kaldı. Bu da fiyatları arttırdı."

Han, Hollanda'da "programlı düğünler" denilen düğünleri organize ediyor: "Oynamalı düğün olmayınca insanlar sıkılacaklarını zannediyorlar; fakat biz zengin içerik ve farklı programlarımızla düğünleri coşkulu bir hâle getiriyoruz. İlahiler, türküler, sema gösterileri, zeybek, mehter gibi birçok program alternatifimiz var. İnsanlar artık bu tarz düğünlere rağbet gösteriyor."

Düğünler, aslında "boşluk kabul etmeyen" bir çağın da yansıma alanları. Han, bu durumu şöyle özetliyor: "İnsanlar düğünlerinin dolu dolu olmasını istiyor. Bazen mehter, zeybek, semazen, ilahi grubunu aynı anda alıyor. Çok yoğun bir program olduğunu söylesek de sade olmasını istemiyorlar."

Han'ın şimdiye kadar görüştüğü çiftler arasında önce bu tarz "programlı düğün"lere tepki gösterenler de olmuş, fakat tepki gösterenlerin bir çoğu düğün sonunda teşekkür etmeye gelmiş. Han bu durumu şöyle anlatıyor: "Ya kız ya da erkek tarafı, programlı düğün istemediği için tepkili olabiliyor. Fakat aynı kişiler, program başladıktan sonra en ön masada oturup, programın sonuna kadar pür dikkat olabiliyorlar. Biz prensip olarak programımızda giriş dansı ve belirli bir bölümden sonra aile arasında oynama gibi imkânlar sunmuyoruz."

Her hâlükârda Han'a göre düğünlerin maliyetinde temel parametre, evlenen çiftin ve ailesinin beklentileri: "Bazen çiftler düğün gözlerinde o kadar büyütüyorlar ki bir şatoda prens ve prensesin düğünü olacağı havasına giriyorlar. Her şey hatasız, eksiksiz, süper geçecek düşüncesinde oluyorlar. En ufak bir aksaklıkta yüzlerine yansıyor. Düğünleri güzel geçse bile memnun olamıyorlar. Bu durum, fiyatları da belirliyor."

*İsmi isteği üzerine redaksiyon tarafından değiştirilmiştir.

**Bazen çiftler düğünü gözlerinde o kadar büyütüyorlar
ki bir şatoda prens ve prensesin düğünü olacağı
havasına giriyorlar.**

Uluslararası Evlilikler: Sıla ile Gurbet Dernek Olur

Göç sürecinin bir aşaması, hatta bir göç stratejisi olarak karşımıza çıkan “uluslararası evlilikler”, aynı zamanda küresel ölçekte bir pazara da sahip. Bu alanda birçok soru da tartışılmayı bekliyor.

Besim Can Zırh*

Doktora tezimin saha araştırması için bir Kuzey Avrupa ülkesinde tanıştım Sıla Hanım'la. Kendisi göç derneklerinde pek sık karşılaşmadığımız kadın yöneticilerden biriydi. Bu nedenle ikinci kuşaktan olduğumu düşünmüştüm; bazı sorularımı bu varsayıma göre yöneltmiştim. Sıla Hanım bu hatamı düzeltti ve 1990'ların ortasında Gurbet Bey'le evlenerek bu ülkeye geldiğini söyledi. Tam olarak bir görücü usulü sayılmasa da, aileleri aynı ilçenin insanlarıydı ve bir aracı, annelerini evlilik çağında “uygun” çocukları olduğu konusunda bilgilendirmişti.

Bu Kuzey Avrupa ülkesinde Türkiye'nin en büyük şehri sanılan, fakat İç Anadolu illerinden birinin ilçesi olan bu küçük “memleket”, o yıllarda nice gencin bahtını bağlayan mahir bir görücü kadın gibiydi. Gençler liseden sonra okumaya istekli olmuyor, yaz aylarında düzenlenen düğünlerde kismetlerini bulup Avrupa'ya gitme hayali kuruyorlardı. Sıla Hanım, Avrupa'ya “ithal gelin” olarak gitmeye hevesli değildi; okumaya devam etmek istiyordu. Fakat Gurbet Bey'le tanışıp gönlünü kaptırınca “Evet” demişti. Hem Gurbet Bey dilerse

eğitimine orada devam edebileceğini de söylemişti.

“Başkalarının Eskittiği Tabaktan mı Yiyeceğiz?”

Sıla Hanım bir sonraki yaza kadar hem gerekli kâğıt işlemleri hem de isteme, söz, nişan ve düğün hazırlıklarıyla yoğun bir yıl geçirmişti. Kuzey Ülkesine artık eşi olan Gurbet Bey'le birlikte önce en yakında havaalanına gelin arabasıyla, sonra uçakla İstanbul'a, oradan da Münih üzerinden aktarmayla gitmişti. Tüm göçmenler gibi yeni memleketine vardığı tarihi gün ve ay olarak söylüyordu hâlâ. Önce kayınvalidelerinin evinde kalmışlardı. Uygun bir eve beraber bakmak istemişlerdi. Evi bulduktan sonra sıra eşya almaya geldiğinde ise Sıla Hanım ilk hayal kırıklığını yaşadı. Gurbet Bey, Sıla Hanım'ı ikinci el eşyaların satıldığı bir loppmarknad'a götürmüştü. Avrupa, yaşamak için değil çalışmak ve biriktirmek içindi. Öyle olmasa memlekette o kadar mal-mülk nasıl alınırdı? Hem Türkiye'de “bitpazarı” dendiğine bakmamak lazımdı. Buralarda doktorlar, avukatlar bile bu

*ODTÜ Sosyoloji Bölümü öğretim üyesi

etinin Düğünü mu?

© Gorodenkoff/shutterstock.com

pazarlardan eşya alırdı. Gurbet Bey ne kadar dil dökse de Sıla Hanım'ın ağzından tek bir cümle çıktı: "Başkalarının eskittiği tabaktan mı yiyeceğiz?" Bugün en sevdiği hafta sonu etkinliği ikinci el pazarları gezmek olan Sıla Hanım, gurbete gelin gitmenin ilk hayal kırıklığının o zamanlar kendisine ağır geldiğini ve evliliğinin ayrılıkla sonuçlandığını söylemişti.

Asıl konum göçmen dernekleşmesi olmasına karşın bu anekdot, araştırmam boyunca kulağımda küpe olarak kalmış, başka görüşmelerde anlatılan benzeri deneyimlerle birikmiş ve Türkiye'de ya da Avrupa'da katıldığım düğünlerdeki gözlemlerime kılavuz olmuştu. 2013 yılında ise bir başka Kuzey Avrupa ülkesinde çeşitli nedenlerle gündem olan "Türkiye'den evlilik yoluyla göç" konusunda kısa bir araştırma yapmak istediğimde, yollara düşüp Sıla Hanım'ın memleketini de ziyaret etmiştim. Sıla Hanım'ın gençliğinden o günlere çok şey değişmişti. Türkiye ve Avrupa arasında göç çalışmalarında "ulusaşırı evlilikler" (İng. "transnational marriages") olarak anılan ilişkilerin hacmi yoğunlaştıkça ve ikinci kuşaklar artık hayatın merkezi olarak göç edilen ülkelerde "yaşamaya" başladıkça ihtiyaçlar da çeşitlenmiş ve bu ihtiyaçları karşılamak üzere özgün bir pazar oluşmuştu. Söz gelimi, kayıtlı toplam nüfusu 50 bin olan bu ilçenin ana caddesi boyunca sıra sıra dizili kuyumcu ve banka şubeleri vardı. Birçok büyük mobilya markasının ışıltılı camekânlarında o Kuzey Avrupa ülkesine mobilya nakliyesi yapıldığını söyleyen ilanlar asılıydı. O pek de uzun olmayan ana cadde üzerinde yürürken Sıla Hanım'ın anlattığı deneyimle, yeni kurulacak evi memleketin bir replikası ya da minyatürü olarak tahayyül etme arzusunun nasıl bir pazar oluşturduğunu anlamaya çalışıyordum.

Gelinlikçiler Sokağı'na Hoşgeldiniz

Bu araştırmadan iki yıl sonra yolum göç üzerine bir yaz okulunda ders vermek üzere Duisburg'a düştü. Dersi alan öğrencilerle, Avrupa'daki (başka bir yapıdan dönüştürülen değil) ilk inşa edilenlerden biri olan ve çokça tartışılan Marxloh Merkez Camisi'ne ziyaret gerçekleştirmeyi düşünmüştüm. Ruhr Bölgesinin önemli endüstri alanlarından biri olan Marxloh, çok sayıda Türkiyeli göçmene de ev sahipliği yapan bir ilçeydi. Fakat endüstrileşmenin sonlanmasıyla birlikte kentsel aşınma

yaşamış, yoksullaşmış ve Almanya gündeminde pek de ziyaret edilmemesi gereken bir muhit olarak anılmaya başlanmıştı.

Mahalleye ilk adım attığımızda böylesi bir sınırı ardınızda bıraktığınızı kolayca anlıyordunuz. Küçük bakkaliyeler ve önlerinde işsiz olduğunu tahmin etmenin çok güç olmadığı göçmen genç erkeklerin oturduğu kahvehaneler açık olan yegâne dükkânlardı. Fakat Weseler Caddesi'ne çıktığımızda bu manzara bir anda değişiyor, camekânları oldukça süslü ve ışıltılı onlarca dükkân sizi çevreliyordu: Avrupa'nın "gelinlikçiler sokağı"na hoş geldiniz. Bu sokakta bulunan 80 kadar mağaza, sadece Almanya'da değil Avrupa'nın diğer ülkelerinde yaşayan Balkanlar, Türkiye, Orta Doğu ve Kuzey Afrikalı göçmenlere de hizmet veriyor. Her ne kadar "gelinlikçi" olarak anılıyor olsalar da bu mağazalarda evlilik töreninin bütün aşamaları için ihtiyaç duyulan kına tepsisi gibi eşyalara ve gelin başı yapacak kuaförlere ulaşmak mümkün. Türkiye dışındaki ülkelere gelenlerin kendi kültürlerine has bir ihtiyaçları olduğunda temin edilmesi ve hatta yeni bir moda olarak diğer göçmen topluluklar arasında yaygınlaşması da söz konusu olabiliyor.

Sıla Hanım'ın memleketi gibi, yoğun olarak göç vermiş kasabalardan Duisburg'un sanayi sonrası yoksullaşmış bu küçük mahallesine kadar küresel ölçekte bir pazar oluşturan ulusaşırı evlilikleri nasıl anlamak gerekir? Türkiye'nin dış göç deneyiminden baktığımızda ulusaşırı evlilikler, göç sürecinin bir aşaması ve hatta göç etme stratejisi olarak karşımıza çıkıyor. Bildiğimiz üzere göç başladığında evli olan erkekler ailelerini memlekette (ve çoğunlukla kendi baba evlerine emanet olarak) bırakarak göç ettiler. Bunun en temel nedeni göçün belirli bir süreyle sınırlı kalacağını düşünmeleriydi. Diğer yandan eşlerin ve çocukların gurbet ellerde inançsal ve kültürel nedenlerle zorlanacağı düşüncesi sıkça ifade edilen bir diğer neden olsa da gerçekte babalar; gelinler ve torunları da giderse göçmen oğullarıyla bağların tümüyle zayıflayacağından endişe ederek buna müsaade etmemişlerdi. Bugün Türkiyeli göçmenlerin yoğun olarak yaşadığı tüm yerelerde, ailesini ilk kimin getirdiği, topluluğa dair önemli bir tarihsel dönüm noktası olarak hâlen anımsanır.

Aile Oluşturan Göçler

Evlilik yoluyla göçler ilk defa Türkiye'den göçün ağırlıklı olarak erkek işçilerden oluşması nedeniyle bir dönem kadın işçilere öncelik tanınmasıyla yaşanmaya başladı. Bekâr kızlar ailelerin kararıyla işçi olarak yazılarak kısa sürede gurbete çıkabildiler ve akraba ailelerin göç etmek için sıra bekleyen erkek çocuklarıyla evlenerek onların da gurbet kervanına katılmasını sağladılar. Göç kapılarının kapanmaya başladığı 1970'lerin başından itibaren ise "bir daha gelmek mümkün olmayacak" düşüncesiyle kalışlar uzamış ve böylece "aile birleşimiyle" evlilik kurumu göçün konusu olmuştur. 1970'lerin sonlarından itibaren ise babalarıyla birlikte gurbete çıkmış genç erkekler yaşları geldikçe memleketten evlenmeye başladığında "aile oluşturan göçler" gündeme gelmişti. Bu durum, 1980'lerin sonunda artık ikinci kuşağın genellikle akraba ilişkileri üzerinden görücülükle gerçekleşen evlilikleriyle yoğunlaşmıştı. 1990'ların sonunda ise artık bir göç etme stratejisi olarak ilticanın da imkânı daralınca "anlaşmalı evlilikler" gündeme geldi. Bu sonuncusu tümüyle başka bir konu. Biz Sıla ve Gurbet'in evliliğine dönersek; "nasıl oluyor da birbirini hiç tanımadan büyümüş iki insan evlenebiliyor" sorusu, kuşkusuz entegrasyonla ilgili olarak göçmenlere yöneltilen güç soruların başında geliyor.

Prof. Dr. Adnan Bülent Baloğlu, İsveç Diyanet Vakfı'nda görevliken yaptığı iki ayrı sözlü tarih çalışmasında bu konuya dair oldukça açık bir cevap veriyor. Öncelikle 1966'dan bu yana İsveç'te yaşayan ve üç çocuğunu da memleketten evlendirmiş Muttalip Akan'a kulak verelim: "Benim iki kız, iki de erkek çocuğum var, hepsini Kulu'dan evlendirdim. Bunun sebebi de şudur: Bizim çocuklarımızı evlendirdiğimiz sırada burada fazla gencimiz yoktu. Genelde akrabalar çocuklarını birbiriyle evlendirdiler. Böylece dışarıdan gelin ya da damat düşünmedik. Ancak şimdiki aklım olsaydı böyle yapmazdım. Gerçi hâlâ hepsi ilk evliliklerine devam ediyorlar, aralarında boşanan olmadı çok şükür" (2012: 145). Diğer çalışmasında ise Baloğlu durumu kendisi değerlendiriyor: "Evlilik çağındaki çocuklara gelin veya damat Türkiye'den getirilecektir. Çünkü Türkiye'deki abinin, ablanın, amcanın halanın, teyzenin oğlu askerden dönmüştür, elinde bir mesleği yoktur veya işsizdir; buraya

bir şekilde getirilip hayatının 'kurtarılması' şarttır. Yoksa abi, abla, amca, hala, teyze hakkını helal etmeyecektir. Aynı şekilde, evlilik çağı gelen oğlanın da istenmeyen bir şey yapmaması için bir an önce 'başgöz' edilmesi gerekmektedir. Bu durumda en uygun aday, helal süt emmiş, iffetli, namuslu biridir ve bu da köydeki abinin, ablanın, amcanın, dayının, halanın veya teyzenin kızıdır başka olamaz. Sözü kısası, gelinler ve damatlar Türkiye'den 'ithal' edilir" (2013: 21).

Uluslararası Evliliklerin Kendi Düzeni

Gurbette kalışlar uzadıkça hayatın doğal akışının parçası olan evlilik kurumunun, göçün en temel amacı olan varsıllaşmayla birleşmesinin, göç politikalarının değişmesiyle beraber göçe dair bir strateji olarak karşımıza çıkması çok da şaşırtıcı değil. Bu faydacı yaklaşımın yanı sıra özellikle birinci kuşak ailelerin memleketten gelin/damat "ithal" ederek özgün kültürlerinin devamını sağlayabileceklerini düşündüklerini de not etmek gerekir. Birinci kuşağın çocukları birbirinden farklı beklentilerle bu dalganın içine savrulmuş, Sıla Hanım'ın örneğinde olduğu gibi evliliklerin bazıları çok kısıda sürede ayrılıkla sonuçlanmış, kimi durumlarda akraba olan aileler arasında küslükler olmuştu. Tefik Başer'in 40 Metrekare Almanya (1986) filmi ya da Metin Gür'ün Kına'nın Soluşu: Almanya'da Gelin Olmak (2006) sözlü tarih çalışmasına da konu olduğu üzere evlilik yoluyla göç etmek birçok kadın için derin acılara neden oldu.

Yaz ayları bugün Türkiye'nin birçok yöresinde hâlen "dügün sezonu" olarak geçiyor. Nice köy ve kasaba usta bir görücü olarak yeni evliliklerin çöpünü çatmaya devam ediyor. Fakat yeni kuşaklar önceki deneyimlere tanık oldukça ve düğünlerdeki ayak-üstü tanışıklıklarını sosyal medya üzerinden bir tanıma sürecine yadıkça uluslararası evliliklerin de kendi düzenine kavuştuğunu görüyoruz. Çöpçatan olarak sosyal medyanın uluslararası evliliklerdeki rolü ve bu evliliklerle aile memleketine geri dönüşler henüz bir araştırmanın konusu olmadıysa da olgunun yeni yüzleri olarak tartışılmayı bekliyor.

Kaynaklar

- Baloğlu, Adnan Bülent. 2012. Stockholm Treni: Bir Neslin Göç Hikâyeleri. İsveç Diyanet Vakfı.
- Baloğlu, Adnan Bülent. 2013. Stockholm T-Santral: Hasret Çekenlerin Buluşma Noktası. İsveç Diyanet Vakfı.

Avrupa'da İslam Değişim, Prensipler

* Kayseri Yüksek İslam Enstitüsünde eğitimini tamamlayan M. Hulusi Ünye, İslam Toplumu Millî Görüş (İGMG) İrşad Başkan Yardımcısı ve Fetva Sorumlusu'dur.

İslami Düğün: Etiket ve Kurallar

Düğünlerin camilerden salonlara taşındığı bir çağda, İslam'ın düğünler için çizdiği çerçeveye de giderek unutuluyor. İsraf ve davet kurallarıyla İslami düğün, bugün yaygın olan düğün anlayışından oldukça farklı.

M. Hulusi Ünye*

İslami gelenekte düğün ile ilgili belli edep ve kurallar söz konusudur.

Düğün merasimi ile neticelenen nikah akdi İslam'da son derece önemli bir konudur. Nikâh, mahrem olmayan, yani evlenmeleri yasak olmayan bir erkekle bir kadın arasında yapılan akitir. İki insan müşterek bir hayatı paylaşmak ve evliliğin en önemli gayelerinden birisi olan nesil yetiştirmek üzere bir araya gelmişlerdir.

Nikâh, dinimizde hem Kur'an hem sünnet ve ümmetin icmaı (söz birliği) ile meşru kabul edilmiştir. Kur'ân-ı Kerîm'de Rabbimiz şöyle buyurur: "Sizden bekârları ve kölelerinize cariyelerinizden salih olanları evlendirin. Eğer onlar yoksul iseler, Allah onları fazl-u kereminden zenginleştirir. Allah her şeye gücü yeten ve her şeyi bilendir."

Evlilik konusunda Efendimiz (s.a.v.), gençlere hitaben şöyle buyurmuştur: "Ey gençler topluluğu! Sizden kimin evlilik yükümlülüklerine gücü yeterse evlensin. Çünkü evlilik gözü daha çok öne eğer ve iffeti daha fazla korur. Kimin evlenmeye gücü yetmezse, oruca devam etsin. Çünkü oruç onun için bir kalkandır."

Evlenme akdinin dinimizce meşru bir akit olduğuna dair ümmetin görüş birliği vardır. İslam hukukuna göre nikah akdi hem medeni bir muameledir hem de bir ibadet hüviyeti taşır. Çünkü nikah akdinin rükûn ve şartları İslam hukukunca belirlenmiştir. Ayrıca evlilik sebebiyle eşler büyük mükafat elde ederler. Kemal İbnü'l-Hümâm, "Nikâh, ibadetlere daha yakındır. Hatta evlenmek, sırf ibadet niyetiyle bekar kalmaktan daha faziletlidir." der. İbn Âbidîn ise, Reddü'l-Muhtar adlı kitabında şunları ifade eder: "Bizim için Hz. Adem (a.s.) devrinden bugüne kadar meşru olmuş, sonra cennette de

devam edecek, nikâh ile imandan başka ibadet yoktur."

Yapılan nikâhın cami içinde akdedilmesi ve mümkünse cuma gününe rastlaması müstehap görülmüştür. Bu da nikahın ibadet yönünü güçlendirmektedir. Nitekim Peygamber Efendimiz (s.a.v.), "Bu nikâhı ilan ediniz, ilanı camilerde yapınız ve ilanda (düğünde) def (davul) vurunuz." buyurmuştur. Buradan anlıyoruz ki, düğünden maksat yapılan nikâhın ilan edilmesidir.

Camilerden Salonlara Taşınan Düğünler

Nikâhın dayanağı olan ayet, hadis ve ulemanın görüşleri ve nikâhın ilanı olan düğün geleneği hakkında Hz. Peygamber (a.s.)'ın tavsiyesi bu şekilde. Peki Avrupa ülkelerinde yaşayan Müslümanların düğün âdetleri nasıl? Ve de dinî tavsiyelere uygun bir düğün kültürü geliştirilebilir mi?

Neredeyse son kırk yıla yakındır mesleğimiz gereği Müslümanların düğünlerinde hazır olmaya çalıştık. Bu süre içerisinde, Türkiye'nin hemen her bölgesinden Avrupa'ya gelmiş olan insanımızın, nişan, nikâh ve düğün âdetlerini de beraberlerinde getirdiğine ve yaşattığına şahit olduk. Yine bu süre içerisinde gözlemlediğimiz diğer bir husus ise, bu âdetlerin saf olarak kalamadığı ve içinde yaşanan ülkelerin yerel düğün örf ve âdetleriyle de değişime uğradığıdır.

Türkiye insanı bölgenin karakteristiğine göre, düğünde davul-zurna eşliğinde halay çeker; kemençe ve tulum eşliğinde horon teper. Bir bölge çifte telli oynarken, diğer bir kısmı harmandalı, zeybek veya üç ayak oynar. Bu oyunlar ve düğünlere mahsus çalgı aletleri yüzyıllarca

Anadolu insanının tanıdığı oyun ve aletlerdir. Bunlar İslam ahkâmının uygulandığı dönemlerde de vardı. Ancak bilhassa oyunlar oynanırken İslam'ın yasakladığı kadın-erkek ihtilatına dikkat edilmekteydi. Genellikle düğünler camilerde konferanslar, ilahiler eşliğinde yapılırdı. Erkekler kendi aralarında, kadınlar da kendi

aralarında eğlenirlerdi. Sözlü oyun havalarında terennüm edilen şiir sözlerinde İslam'a mugayyir ifadeler bulunmazdı.

Avrupa'ya göç eden Türkiye insanından bir kısmı göç hayatının ilk onlu yıllarında dinî ve kültürel değerlerini olduğu gibi muhafaza etme noktasındaki duyarlılıklarını düğünlerde de

sürdürmeye gayret ettiler. Ben yakinen biliyorum ki, geçen asrın 80'li yıllarında İslami hassasiyete sahip olanlar, aynı salonda kadın-erkeklerin dans ettiği düğünlerde hazır olmazlar; düğün sahiplerini evlerinde ziyaret ederek "hayırlı olsun" derlerdi. Kabaca bu durum 2000'li yılların başına kadar devam etti. Ancak bu tarihlerde bir dönemin muhafazakârlarının düğünleri de büyük oranda camilerden salonlara taşındı. Duruma buradan baktığımızda "Avrupa'daki Müslümanların oturmuş ve yerleşmiş düğün örf ve âdetleri şöyledir" diyebileceğimiz bir olgu ile karşı karşıya olduğumuz söylenemez.

İslami Düğün Geleneği

İslami gelenekte düğün ile ilgili belli edep ve kurallar söz konusudur. Örneğin düğünlerde zengin ve fakir ayrımı yapılmadan o bölgedeki insanların davet edilmesi, bunların başında gelir. Elbette öncelikle düğüne gelmesi beklenen insanlar kişinin yakınlarıdır. Ama diğer insanların da katılımı için davetler yapılmalı ve düğün aynı zamanda kaynaşmanın vesilesi hâline getirilmelidir.

Düğünler çoğu zaman gereksiz masrafların amorti edilmesi gayesine matuf olmamalıdır. Düğüne katılanlardan "Ben sana yapmıştım, haydi sıra sende, sen de en azından benim sana verdiğim hediyeği geri ver." beklentisi olmamalıdır. Ne yazık ki bu beklenti bugün merkezdedir. Düğün sahipleri düğünü öncelikle az çok "ektiğini biçme" amacına matuf bir merasim gibi kabul ettiklerinden bazen çok yakın komşusunu düğüne davet etmezken yüzlerce kilometre uzaktaki akrabasını davet edebilmektedir. Elbette uzaktaki akrabalar da düğünde hazır olsunlar; ama yakın Müslüman ve gayrimüslim komşu da ısrarla düğüne davet edilmelidir. Gelecek insanlardan da maddi olarak bir beklenti içerisinde olmamak en güzeldir.

Biz kız isterken bile "Allah'ın emri, Peygamberin sünneti" sözleri ile talebimizi karşı tarafa iletiriz. Yani kuracağımız yuvamızda Allah emri, Peygamber sünneti geçerli olsun diye temenni ederiz. Bunun lafta kalmaması için uygulamada da hayatımızda yer almasına gayret ederiz.

Düğünle iki insan yeni bir dünya evine giriyor. Bu yeni dünyanın giriş kapısı olan düğünde de Allah ve Resulü'nün rızası hazır olmalıdır. Bu rıza, kadın-erkek ihtilatına müsaade etmemek, alkol, isyan ve şehvet barındıran unsurlardan uzak durmak; giyim, kuşam, yeme ve içme konularında azami iktisada riayet etmekle mümkün olabilir. Binlerce avro verilerek alınan bir salon elbisesi, katılan misafirlerin sayısından kat be kat fazla yiyecek, içecek ve pasta hazırlanıp, arkasından çöpe atılması gibi israf alanlarına dikkat edilmelidir.

Dinimiz güzel giyinmeyi, israfa kaçmayan yeme ve içmeyi teşvik etmiştir. Düğün yemeği (velime) vermek sünnettir. Ancak bunun herkesin takati nispetinde olması gerekir. Verilen velime yemeği övünme vesilesi olmayacağı gibi, ayıplanma meselesi de olmamalıdır. Velime ziyafetine sadece hâli ve vakti müsait olanlar değil, fakir fukara da davet edilmelidir.

İslam edep ve haya dinidir. Efendimiz (s.a.v.), "Her bir dinin kendine has bir ahlakı vardır. İslam'ın ahlakı hayadır." ve "İman altmış küsur şubedir. Haya da imandan bir şubedir." buyuruyor. Kurulacak yuvaların İslami tesettür ve haya duyguları üzerine kurulması, güzel ahlak prensipleri dahilinde teşkil edilmesi, hem kurulan aile binasının teminatı hem de gelecek nesillerin hayru'l halef olacak nesiller olmasına sebep olur. İslami helal dairesi içinde kalınarak yapılan düğünlerdeki evli çiftler merhamet, sevgi ve huzuru aile yuvası içinde ararlar ve iki cihanda beraber olmanın işaret taşlarını döşemiş olurlar.

Kaynaklar

- Nûr suresi, 24:32
- Buhârî, Savm, 10, Nikâh, II/III; Müslim, Nikâh, I/III; Ebû Dâvud, Sünen, Nikâh, I; Tirmizî, Sünen, Nikâh, I; Nesâî, Sünen, Sıyâm, 43, Nikâh, III; İbn Mâce, Sünen, Nikâh, I; Dârimî, Sünen, Nikâh, II; Ahmed b. Hanbel, Müsned, I/378; 424, 425.
- İbnü'l-Hümâm, Fethu'l-Kadîr, Bulak 1315, II/340
- İbn Âbidîn, Reddü'l Muhtar, II/258
- el-Askalânî, Fethu'l Bari Şerhu Sahihi'l Buhârî, III/229
- Tirmizî, Sünen, 4/268, H. No: 1009
- İbn Mâce, Sünen, 12/219, H. No: 4171
- Buhârî, Sahih, 1/13, H. No: 8

*Helal Kesim
Sağlıklı Besin
Herkes Yesin*

*Duisburg-Essen Üniversitesi'nde Medya Bilimleri alanında yüksek lisans eğitimini tamamlayan Zorlu, Perspektif redaktörüdür.

GELENEKLERİN EŞİĞİNDE AVRUPA'DA

Karma Düğünler

Türkler arasında “düğün” denildiğinde, akla önce Türkçe konuşan iki kişinin evlenmesi gelir. Farklı kültürden biriyle evlenmek ise “normal”in dışına çıkmak olarak görülür. Peki Avrupa’da karma düğünler aileler tarafından nasıl karşılanıyor? Farklı kültürlerden insanlarla evlenen dört kişiyle düğünleri hakkında konuştuk.

Kübra Zorlu*

Küreselleşmeyle birlikte insanlar ve kültürler arası hareketlilik ve iletişim daha kolay hâle geldi. İnsanlar küçük ve dışa kapalı köylerde yaşamıyorlar. Artık evlilikler de köy, şehir ve ülke sınırlarını aşiyor. Ulusaşırı bir topluluk olan Avrupa’daki Türkiye kökenliler arasında da karma evlilikler oldukça yaygın.

**“Kültürel Farklılıklar Hem Zorluk,
Hem Avantaj”**

Türkiye’nin iki farklı şehirden insanın evliliğinde bile geleneklerin iki tarafı da zorlayabileceğini göz önünde bulundurursak, tamamen

farklı bir etnisiteden biriyle evlenirken bu kültürel farklılık mutlaka fark ediliyor. Almanya’nın Frankfurt şehrinde yaşayan Erzurumlu Muhammed (30), Mısırlı eşi Zeyneb’le (25) düğününü şöyle anlatıyor: “Bizim düğünümüzü hem farklı hem de güzel kılan şey iki tarafın da geleneklerinin uygulanmasıydı. Ailelerimiz âdetleri uyguladılar, ama bizim mutluluğumuzu da ön plana aldılar.”

Örnek olarak dinî nikahın onlarda aile arasında küçük bir merasimle olduğunu, karşı tarafta ise camide ve herkesin huzurunda yapıldığını anlatıyor. “Buna benzer kültürel farklılıklar

vardı, ama niyet çok önemli. İki taraf da yapıcı oldu ve her zaman bir orta yol bulundu.” Eşlerin ikisinin de Müslüman olmasının âdetlerin benzeşmesine yol açtığını söyleyen Muhammed, düğün hazırlığının üç ay sürdüğünü, bazı hazırlıkların ise yetişmediğini söylüyor.

“İletişim Kurmak Sadece Dille Olmaz”

Düğün, çok büyük bir organizasyon. Bu organizasyonu planlarken ailelerin doğru bir iletişim kurabilmesi ise elzem. Aynı dili konuşan aileler arasında bile düğün arifesinde iletişimsizliklerin yaşandığı düşünüldüğünde, karma evliliklerde bu durum soru işareti. Muhammed ve eşi de ailelerin anlaşıp anlaşmayacaklarını, hangi dilde nasıl konuşacaklarını düşünmüşler. “Ailelerimiz beklediğimizden iyi anlaştilar. Almanca, Türkçe, Arapça - ortaya karışık bir şekilde konuştuk. Zamanın nasıl geçtiğini anlamadık. İletişim kurmanın ve anlaşmanın sadece dil ile mümkün olmadığını yaşayarak gördük.” İki aile için de önemli olanın dinî hassasiyet olduğunu anlatan Muhammed, kültür farklılığının konu edilmediğini vurguluyor.

“Düğünümüz camide olduğu için tipik bir Türk düğünü olmadı.” diyen Muhammed, eşinin yaşadığı şehirde de küçük bir merasim düzenlendiğini anlatıyor. “Orada iki tarafın da geleneklerinden parçalar vardı. Camide yapılan düğünde Kur’an-ı Kerim, ilahi, kaside, dua, sohbet, takı töreni ve yemek oldu. Ailem için önemli olan mümkün olan herkesi davet etmekti. Eşimin tarafı için önemli olan dinî nikah töreni ve Türkçenin yanı sıra Arapça da bir konuşmanın olmasıydı. Benim için özellikle önemli olan takı merasiminin açıktan yapılmamasıydı. Herkesin isteği karşılandı.”

“İnsanlar Diğer Kültürleri Merak Ediyor”

Küresel iletişim ağı sayesinde bugün insanlar neredeyse her kültür hakkında bilgi sahibi oluyor. Bu tanışıklık, karma evlilikleri de normleştiriyor. Essen’de yaşayan ve bilgisayar teknolojileri alanında çalışan Adem’e göre karma evliliklere tepkiler de artık eskiye oranla azalmış durumda: “Eski nesilden hâlâ karşı olanlar vardır. Ama bence bu tarz tutuculukları aştık. Diğer kültürlerin tanınmasıyla artık karma evlilikler daha normal karşılanıyor.”

35 yaşındaki Adem, üniversite eğitimi için geldiği

Almanya’da dil kursunda Tayvan kökenli Yen-Hsin (38) ile tanışmış. Türkiye’de yaşayan ailesine evlilik niyetini açtığında, ailesi önce okulunun bitmesi gerektiğini söylemiş. Mesleğe atılmasıyla birlikte Yen-Hsin’i ailesiyle tanıştırmış. “Annem ve babam eşimin Tayvan kökenli olmasını olumlu karşıladılar.” şeklinde tepkilerini anlatan Adem, bu konuda zorluk yaşamadığını anlatıyor. “Çevrem ve akrabalarım da merak ediyorlardı. Eşim herhangi bir dine mensup değildi ve bu vesileyle Müslüman oldu, ailesi ise bunu olumlu karşıladı.”

“Dil Farklı, Memleket Uzak”

İki tarafın aileleri köken ülkelerinde yaşadığından dolayı, aileler ancak düğünde tanışıp bir araya gelebilmişler. Adem, kendi anne-babası Türkçe, eşinin ailesi ise Çince ve Tayvanca konuştukları için anlaşmakta doğal olarak zorluklar olduğunu açıklıyor: “Aileler düğünde bir hafta kadar birlikte kaldılar. Konuşabilecekleri kimse yoktu, o yüzden eşimin ailesi zorluk çekti. İşaret diliyle anlaşmaya çalıştılar. Biz yanlarında olduğumuz için yardımcı olduk.”

Adem, çiftlerden birinin karşı tarafın dilini öğrenmesi konusunda bir beklenti olduğunu söylüyor. “Genelde eşimin Türkçe öğrenmesi gerektiğini söyleyenler oldu. Ama eşim Türkçe öğrenmedi, ben de Çince öğrenmedim. Neticede ikimiz de Almanya’da yaşıyor ve Almanca anlaşıyoruz. Eşimin ülkesinde veya Türkiye’de yaşasaydık, tabii ki o dili öğrenirdik.”

Tayvan ile Türkiye arasındaki uçuş aralıksız 12 saat sürüyor. İki ülkenin birbirine uzak olması düğünde bazı zorluklara sebep olmuş. Adem’in ailesi Tayvan’daki nişana katılamazken, Yen-Hsin’in ailesinden de Trabzon’daki düğüne sadece üç kişi gelebilmiş.

“Düğünümüzde Yerel Gelenekleri Tanıttık”

Adem ile Yen-Hsin’in düğünü; Essen, Trabzon ve Tayvan arasındaki bir düğün hareketliliğinin kesişim noktası. Söz ve nişan için Tayvan’a giden ve eşinin ailesiyle tanışan Adem, nişanın 80 kişiyle ufak çaplı bir düğün şeklinde Tayvan kültürüne göre yapıldığını anlatıyor. Nişana Yen-Hsin’in akrabaları katılırken mesafe nedeniyle Adem’in ailesi ve arkadaşları katılamamış.

Düğün ve nikah ise iki gün arayla Trabzon’da olmuş. 300 kişinin katıldığı düğüne Yen-Hsin’in an-

ne-babası ve ağabeyi Tavyan'dan gelmişler. "Bohça gibi abartsız ufak hazırlıklar toplam bir hafta kadar sürdü. Kına gecesi yapıldı, makyaj ve fotoğraf çekimleri oldu. Türk kültürüne göre yapılan kemeçe, horon ekibi, semazenler ve Kuran-ı Kerim okunmasıyla yerel bir düğün yaptık. Düğünde aslında bir yanıyla eşimin ailesine kültürümüzü tanıtmaya imkânı bulduk. Semazen gösterisini merak ettikleri için bir gösteri ayarladık."

Tayvan ile Türkiye arasında kültür olarak çok benzerliklerin olduğunu söyleyen Adem, başlık parası ve takı takma töreninin Tayvan'da da uygulandığını anlatırken, kızın annesine altın verildiğini, bunun daha çok sembolik olduğunu söylüyor.

Karma düğünün en olumlu yanı Adem'e göre farklı kültürlerle yönelik önyargıların yok olması. "Kimse beklemeyişi şey kültürlerimizin eşimle birbirine çok benzemesi idi. Anne ve babam şaşırmışlardı. Asya kültürünün oturma kalkma adabı Batı kültüründen çok daha farklı ve Türk kültürüne çok benziyor. Bu yönüyle karma evlilikler, insanların bu dünyada sadece kendi kültürlerinin biricik olmadığını gösteren şeyler bence."

"Biz Evlenemeyiz, Sen Alman'sın"

Laz kökenli Rabia (29) ve eşi Jonas (30), Aachen'da aynı üniversitede okurken tanışıp evlendiler. Rabia ile Jonas'ın evliliği, farklı kültürden evliliklerin her zaman olumlu karşılanmadığının bir örneği. "Evlili-

ğimiz ikimizin çevresi tarafından da biraz garipsendi. Her iki ailede de karma bir evliliğin şimdiki dek olmaması, belki bizim düğünümüze has bir zorluktu."

Prusya-Alman kökenli bir aileden gelen Jonas, ilk tanıştıklarında Rabia'ya İslam hakkında sorular soruyormuş. Sonrasını Rabia şöyle anlatıyor: "İlk tanıştığımızda Jonas merakla İslam'ı öğrenmeye çalışıyordu. Ben kendisine yakındaki bir camiye gidebileceğini, orada daha güzel cevaplar alabileceğini söyledim. Düzenli camiye gidip oradan arkadaşlar edindi."

Bir süre sonra Jonas, Rabia'yı arayıp onunla evlenmek istediğini söylediğinde Rabia Müslümanlığı kabul etmesine rağmen Jonas'a "Hayır olmaz, sen Almansın." demiş. "Aslında böyle düşünmüyordum, ama aramızdaki kültürel farklılığın bir uyumsuzluk doğuracağını düşünerek istememiş böyle söylemişim." diyor Rabia. Bunun üstüne Jonas, Rabia'nın babasına gidip kızıyla evlenmek istediğini söylemiş ve "Kızınız Alman olduğum için onunla evlenemeyeceğimi söyledi, bu doğru mu?" diye sormuş. Bir kaç hafta süren tanışma sonrasında Jonas Rabia'yı istemeye gitmiş. "Jonas takım giyinmiş, çiçek, çikolata yaptırmış, yüzük almıştı. Bunların hiçbirini ona ben söylememiştim, hepsini kendisi araştırmıştı."

"Damat Gözüyle Bakınca Biraz Garipsediler"

Jonas, Rabia'nın babasında iyi bir itibar bırakmış. Efendi, açık sözlü, samimi ve güler yüzlü olduğu için

kendini sevdirmiş. “Damat gözüyle bakınca biraz gariptediler ve başta şüpheyile yaklaştılar. Ama nihayetinde iyi karşıladılar.” diyen Rabia, iki ailenin tamamen zıt olmasına rağmen, iki tarafın da bu durumu hoşgörüyü ile karşıladığını anlatıyor. “Aileler anlaşmakta zorluk çekmeden bir araya gelip Almanca sohbet ettiler. Ama derin konulara girildiğinde, bazen ailemin alttan aldığı konular oluyordu. Bazı şeyler Türk kültüründe ayıplanır veya ‘görgüsüzlük’ olarak algılanır. Alman kültüründe ise beğenilmeyen şeyler açıkça söylenir. Yine de kimsenin kalbi kırılmadan düğün sürecini atlattık.”

Rabia ve ailesi Almanya’da yaşadığı için düğün sürecinde zorluk çekmemişler, fakat Jonas’ın ailesi için düğün süreci tam bir şok olmuş: “Eşimin ailesi için bazı yenilikler vardı. İslami tutumumuz eşimin ailesi için yeniydi. Türkleri tanımıyorlardı. Tutumları çok olumlu değildi ve bunu açıkça söylüyorlardı. Namaz kılmanın zaman kaybı olduğu, düğüne herkesi çağırmanın gereksiz olduğu gibi düşünceleri vardı. Fakat bütün bu endişe ve asılsız düşünceleri boşa çıkarttık.”

“Çocuğunuza Alman İsmi Koyun”

Karma evliliklerde çiftlerin uyumunun yanında, ailelerin bakışı da büyük rol oynuyor. Rabia ötekileştirmeye dayalı tavırlara bir örnek veriyor: “Kayınpederim, çocuğumuza Alman ismi verirse Müslüman olduğunun anlaşılacağı ve böylece çocuğun Almanya’da zorluk çekmeyeceğini söyledi. Bu tarz şeyleri tersleyici şekilde ya da beni kırmak amacıyla söylemiyorlar; gerçekten böyle inandıkları için söylüyorlar. Fakat yine de bunlar, mevcut önyargıların dışavurumu oluyor.”

Jonas kendi isteğiyle Türkçe dersi görmüş. Babası ise bunun zaman kaybı olduğunu, boşuna efor sarf ettiğini, öğrenecekse, İş İngilizcesi gibi yararlı şeyler öğrenmesini tavsiye etmiş. Jonas’ın annesi ilk başta oğlunun Müslüman olduğuna inanamamış. Ona hoşgörülü bir eğitim verdiğini ve her zaman seçme hakkını bıraktığını öne sürerek, Müslümanlığı seçtiğine şaşırıyormuş: “Jonas’ın böyle bir değişim yaşaması hepsini çok şaşırtmıştı.”

“Düğün Şenliği Değil, Düğün Yemeği”

Türkiye’deki akrabaların damadı tanması için nişanı Türkiye’de yaptıklarını anlatan Rabia, bohça gibi hazırlıkların fazla olmadığını anlatıyor. Rabia,

kız istemeyi, anne-babayı saydığını göstermesi açısından önemsediyini ve birçok geleneği uyguladıklarını, Türkiye’den alışveriş yapıldığını söylüyor. “Kına yakılmasını istemiyordum, Türk olmayan kayınvalidem kınayı sorduğu için kına yakıldı. Hatta avcumu zorla açmaya çalıştı ve altın koydu.” şeklinde klasik bir şekilde yaptığı kına gecesini anlatıyor.

Rabia’nın düğün günü için bazı istekleri olmuş. Nikahın, dünyanın ilk havarayı olan meşhur Wuppertal asma treninde gerçekleşmesi, yeşil bir elbise giymek, düğündeki en pahalı şeyin sadece yüzüğü olması bu istekler arasındaymış. Ayrıca, kesinlikle anonslu takı töreninin olmaması, Kur’an-ı Kerim okunması, düğünde konuşma yapılması da diğer istekleriymiş. “Kayınbabam çok güzel bir konuşma yaptı. Hem benim, hem eşimin sevdiklerinin yanımızda olması yeterliydi.”

Düğün, resmi ve dinî nikahla aynı günde olmuş. “Bu süreç Jonas için çok heyecan vericiydi. Kuralları ve uygulamaları dikkatle takip etti.” diyen Rabia, düğün günü kız evinde buluşulduğunu anlatıyor. Resmî nikah, Rabia’nın hayal ettiği gibi Wuppertal’ın meşhur asma treninde olmuş. Arabalarına Alman geleneği “Blehdose” denilen tenekeler bağlanmış, “yeni evli” diye kalpler yapıştırılmış ve çiçek atma olmuş. “Bu tarz şeyler benim için önemsizdi, ama yapmış olmak için yaptım.” diyor.

Düğün ise Duisburg Merkez Camii’nde olmuş. “Görünüş olarak daha büyük diye ve belki hayatında ilk defa camiye girecek eşimin ailesine güzel bir anı bırakmak için bu camiyi seçtik. Jonas’ın ailesinden 12 kişi geldi. Fotoğraf çekimi olmadı; sahnede değil, yuvarlak masalardan birinde oturduk. Eşimin ailesi düğünde alkol içmek istediği için küçük bir ihtilaf oldu, ama düğünümüzde alkol yoktu.”

Dinî nikah ise düğün yemeğinden sonra, caminin içerisinde olmuş. Rabia bu durumu şöyle anlatıyor: “Eşimin ailesi dualar okunurken ve imam nikah kıyarken çok şaşkınlardı.” Jonas’ın geniş bir çevresinin olmadığını anlatan Rabia, altı kardeşi olan kayınvalidesinin sadece bir kardeşiyle görüştüğünü söylüyor. Düğünden sonra arayan dayısı, “Orada çok fazla bahşörtülü vardı, bundan böyle sizinle görüşmeyeceğiz.” diyerek yeğeni Jonas’a sırt çevirmiş. Jonas’ın, Türkler hakkında ırkçı ifadeler kullanan yakın bir arkadaşı da, düğünden sonra Jonas’la iletişimi kesmiş.

Kayınpederim, çocuğumuza Alman ismi verirsek Müslüman olduğunun anlaşılmayacağını ve böylece çocuğun Almanya'da zorluk çekmeyeceğini söyledi.

“Karma Kısımının Ön Plana Çıkması İrkçi Bir Boyut Alıyor”

Rabia, düğününün “karma” oluşunun ön plana çıkmasının ırkçı bir boyut aldığı görüşünde. Kültürlere-rası etkileşimin normal olduğu, kültürlerin “kapalı ve ayrı” alanlara hapsedilmediği günümüzde bu vurgu oldukça önemli. Düğününün klasik bir “Türk düğünü” olmadığını söyleyen Rabia şöyle anlatıyor: “Düğünü-müze katılan bazı Almanlar, ‘Demek Türk düğünü böy-le oluyor’ dediğinde, ‘Biz Türk-Alman düğünü değil, Müslüman düğünü yaptık’ dedik.”

Benzer bir bakış açısını Köln’de yaşayan ve Tunuslu Sam ile evlenen Kübra da anlatıyor: “Bizim düğünümüz Türk-Tunus düğünü değildi, Kübra ile Sam’in düğü-nüydü. Bana göre her şey normaldi. Başkaları şaşırma-sa, bir ‘Tunuslu’ ile evlendiğimi fark etmezdim bile.”

Evliliğini kültürlerarası bir evlilik olarak görmediği-ni belirten Kübra, eşiyile uzun süredir tanıştıklarını ve aynı yerde büyüdüklerini anlatıyor. “Evliliğimizin, ‘Al-manya’da iki Müslüman evlendi’ şeklinde algılanması gerek.”

“Fikir Ayrılıkları Türk-Tunus Arasında Değil, Nesiller Arasında”

Kübra, kendisinin Türk olmasının eşinin ailesinde hiçbir şekilde konu edilmediğini, kendi ailesinde ise ilk başta bazı aile bireylerinin bunu mesele yaptığını anlatıyor. Fakat ailesi Sam’le tanıştığında, düşünceler hemen değişmiş. Tek zorluk kayınvalidesinin çok iyi Almanca bilmemesi olmuş.

Arada doğal olarak fikir ayrılıklarının olduğunu an-latan Kübra, durumu şöyle anlatıyor: “Eşimin tarafı bu fikir ayrılıklarına hiç karışmadılar. Bu fikir ayrılıklarının ‘Türk-Tunus’ kültürü arasında değil; daha çok ‘Al-manya’da doğmuş ve burada sosyalleşmiş gençler’ ile ‘geleneklere bağlı olanlar’ arasında olduğunu söyleye-bilirim. Ne eşim çok geleneklerini biliyor, ne de ben. O

yüzden daha çok ikimiz, benim ailemle fikir ayrılığına düştük.”

“Klasik Düğün İstemedik”

Kübra ve Sam düğün öncesinde kız isteme ya da tuzlu kahve fasılları yapmamışlar. Söz kesilmiş ve kına yapılmış. Kübra’nın kınası Türk usulü olmuş, kayınva-lidesinin getirdiği Tunus kıyafetini giymiş. Eşi salona gelmemiş, sadece bayanlar arasında bir eğlence olmuş. Düğün günü kız alındıktan sonra düğünün yapıldığı Köln’e yakın küçük ve eski bir kaleye gidilmiş. 120 kişi-lik düğünde Kur’an okunmuş, konuşmalar yapılmış ve Afgan yöresine has yemekler dağıtılmış. Kübra o günü şöyle anlatıyor: “Düğünümüz biraz bizi temsil ediyor. Kur’an-ı Kerim okunması bizim için önemliydi. Düğün esnasında Türk müziği çalmadı. Ama bu kasti değildi, müzik ayarlayan arkadaşın Türk olmamasıyla ilgiliydi.”

Kübra, düğününü “klasik”, yani 500’ün üzerinde kişi ve takı merasimiyle yapmak istememiş. Annesi büyük bir salon düğünü istese de Kübra’nın isteğini kabul etmiş. “Eşim de benim gibi düşünüyordu. Bu yüzden düğünümüzü istediğimiz gibi yapabildik. İkimizin de baştan beri kafamızda bir düğün vardı çünkü.”

Rabia’nın tecrübesine göre “Türk düğünü”, sahnesi, gelin masası olan, kumaş kaplamalı sandalyeli büyük bir salonda yapılan düğünler: “Yemek, masada leblebi, klasik takı merasimi ve abartılı beyaz gelinlik: Benim için klasik bir Türk düğünü bu demek.” Adem ise davul zurna ve elektro bağlama eşliğinde pistte oynayanlarla Almanya’da geceye kadar süren salon düğünlerini ör-nek olarak gösteriyor.

Her hâlükârda, kültürlerarası oluşun artık geçer-li norm olduğu bir çağda “karma düğün”ler, aynı za-manda gelenekleri, tabuları ve sınırları aşarak bir eşliği aşmış oluyorlar. Bu eşik aşıldığında karma düğünler kültürlerin sergilendiği ve bir araya geldiği bir sahneye dönüşüyor. Tüm bunların, bundan 20 yıl önceye kıyas-la çok daha normal karşılandığı ise bir gerçek.

“Eyvah Türk Düğünü!”

60’lı yıllarda Avrupa’da düğün ve nişanlar daha çok Türkiye’de yapılırsa da zamanla Türk işçilerin ve ailelerin sayılarının artması, kız alıp vermelerin başlamasıyla lokallerde, kiralık salonlarda ve derneklere ait ortak alanlarda yapılmaya başlandı. Bazı düğün fotoğraflarında arkada görülen derneğe ait masa ve dolaplar ile duvardaki haritalar o yıllarda hiç şaşırtıcı değildi.

Gökhan Duman*

Yaklaşık 40 sene önce Alman televizyon kanalı ARD’de yayınlanan Türk düğünleriyle ilgili programın, bugün benzer şekilde ele alınması galiba pek mümkün değil. Düğünler sayesinde örf ve âdetlerin yaşatıldığı, Almanlar tarafından da bu düğünlerin hayranlıkla izlendiği yönünde kullanılan dil, zaman içerisinde bir gazetenin manşet attığı gibi “Eyvah Türk Düğünü!” şekline nasıl evirildi? Son yıllarda Alman ve Türk medyasına yansıyan haberlerde Türk düğünleri; trafiği tıkayan konvoylar, sabah erkenden çalan davul-zurnalar, uzun uzun korna çalma seansları, yolda oynayıp halay çekme ve aşırılıklar üzerinden ele alınıyor. Bu dönüşümün nasıl gerçekleştiğini anlamak için Almanya’ya giden ilk nesil işçilerin başlattığı düğün, nişan ve merasim geleneğinin kısa tarihine bakmak fikir verebilir.

Konuk İşçiler ve Eğlence Kültürü

1950’li yıllarda Almanya’nın ikili anlaşmalarla ülkesine davet ettiği “Gastarbeiter”, yani konuk işçiler açısından eğlence kültürünün yaşatılmasına baktığımızda karşımıza yalnızca Türkler çıkmaz.

İtalya, Yunanistan, İspanya, Portekiz ve Yugoslavya gibi ülkelerden gelen konuk işçilerin, yeme içme alışkanlıklarından müziğe, giyim kuşamdan eğlenceye değin birçok konuda kendi gelenek ve göreneklerini yaşatmaya çalıştıklarını arşivlerden biliyoruz. Türk konuk işçiler de buna dâhil. Bayerischer Rundfunk’un 1970’te Almanya’da yaşayan konuk işçilerin bir arada olma ve eğlenme kültürünü araştırdığı televizyon programında Münih’teki mekânlar geziliyor. Hemen her ülkeden gelen işçilere ait lokallerde özellikle haftasonları yerel müzikler çalınıp halk şarkıları söyleniyor. Elbette programda ziyaret edilen lokallerden biri de Türklere ait. Gösterilen mekânların hepsinde olduğu gibi Türklere ait lokalde de yerel müzik ve eğlence kültürü hâkim. Saz eşliğinde Anadolu türküleri söyleyip halay çekiyorlar. Türklere ait mekânda dikkat çeken bir şey var ki, o da diğer ülkelerin lokallerine göre burada işçilerin dışında eşlerin ve çocukların daha kalabalık şekilde bulunması. Ailelerin bir araya gelmesine yalnızca eğlence açısından bakmak gerekir. Zira o dönemde sayıları az olan Türk ailelerinin bir arada olma ve kültürlerini yaşatma

*Yazar ve editör olan Duman, “11. Peron” ve “Göçüp Kalkanlar” isimli kitapların yazarı, ayrıca “DiasporaTürk” isimli sosyal medya hesabının kurucusudur.

“Alman televizyonu ARD’nin, Almanya’da yaşayan Türklerle ilgili yayınladığı 45 dakikalık programda Türklerin kültürlerini, örf ve âdetlerini yaşattıkları ifade edildi. Programda, Batı Berlin’in Kreuzberg semtinde yaşayan Türklerin düzenlediği düğün, sünnet ve eğlencelerin Almanlar ve diğer yabancılar tarafından çok enteresan bulunduğu ve hayranlıkla izlendiği belirtildi.”

(12 Eylül 1983, Milliyet)

Bazı düğün fotoğraflarında arkada görülen derneğe ait masa ve dolaplar ile duvardaki haritalar o yıllarda hiç şaşırıcı değildi.

arzusunun da bunda payı olduğunu söyleyebiliriz. Henüz aile birleşiminin yoğun olarak başlamadığı yıllarda geleneğin yaşatılması adına bu durumun erken dönem örneği olarak dikkat çekici olduğunu söylemek gerekir.

Lokallerden “Düğün Derneği”

1960'lı yıllarda başlayan lokal kültürü, konuk işçiler açısından dernekleşme sürecinin de öncesine dayanıyor. Henüz o yıllarda Almanya'ya yerleşme ve kalıcı olma fikri işçiler arasında çok yaygınlaşmadığından mekânsal inşanın sınırlı olduğu, kurumsal yapılanmanın ise az olduğu bir dönem. Konuk işçiler, geçici süreli anlaşmayla gelmişlerdi ve kısa bir süre sonra ülkelerine geri döneceklerdi. Dolayısıyla bir çatı altında toplanabilecekleri, bir araya gelip kendi dillerinde konuşup kendi yemeklerini yiyecekleri, şarkılar, türküler söyleyecekleri lokaller onlar için ilk başlarda yeterli olabiliyordu. Münih, Köln, Berlin ve diğer şehirlerde konuk işçilere ait lokaller kurulmuştu. Bazı işçi yurtlarında da ülkelere göre küçük salonlar tahsis edilmişti. 1962 yılında kurulan Almanya'daki ilk Türk derneği olan “Köln ve Çevresi Türk İşçi Derneği”nin ilk faaliyetlerinden biri de lokal açmak olmuştu. Hatta bu lokalin yaşlı Alman sahibesinin nişanlanacak ya da düğün yapacak Türk işçiler için lokalin orta yerine boş bir şişe koyarak para toplattığı ve bunun o işçiye hediye edildiği arşiv kayıtlarında geçiyor. O yıllarda düğünler, nişanlar daha çok Türkiye'ye giderek yapılırsa da zamanla Türk işçilerin ve ailelerin sayılarının artması, kız alıp vermelerin başlamasıyla işte bu lokallerde, kiralık salonlarda ve derneklere ait ortak alanlarda görece daha mütevazı nişan, sünnet ve düğün merasimleri yapılmaya başlandı. Bazı düğün fotoğraflarında arkada görülen derneğe ait masa ve dolaplar ile duvardaki haritalar o yıllarda hiç şaşırıcı değildi.

Lokal kültürü bir süre daha canlılığını korusa da kalıcı olma ve yerleşme fikri beraberinde mekansal inşa ve kurumsal yapılanmayı getirdi. Kısa zamanda dernekler, onlara bağlı yapılar, bakkal, manav, market, berber, seyahat ofisi, Türkçe sınıfı, okul, Kur'an kursu, mescit, cami, export dükkanları,

video-kasetçiler, çeyiz mağazaları ve düğün salonları gibi ihtiyaç olan hemen her alanda yeni yerler açıldı. İşçi alımının resmî olarak durdurulduğu 1973 yılı bu anlamda milat sayılabilir. Bu dönemden sonra aile birleşimlerinin hızla arttığını görüyoruz. İşçi yurtlarından ve pansiyonlardan çıkan işçilerin aileleriyle birlikte evlere yerleşerek “mahalle”nin bir parçası olmaya başladıkları bu dönemde, hiç şüphesiz mekânın inşası ve kültürün taşınması da kendi doğal süreci içerisinde geliyordu. Bu bağlamda düğünlerin de Türk toplumunda köklü geleneğe dayanan, bölgesel ritüelleri ve yerleşik kalıpları olan başlıca kültürel olgulardan biri olarak 1970'li yıllarla birlikte Türkiye'den Almanya'ya taşınmaya başladığına şahit oluyoruz.

Avrupa'da Düğünler ve Gelenek

Dünyanın her ülkesinde evlilik ve düğünlerle ilgili kimi zaman birbirine çok benzeyen, kimi zaman da farklılaşan geleneklerin olduğunu söylemek yanlış olmaz. Evlilik ve düğün geleneklerinin birçoğu genellikle toplumdan ve aileden aktarılsa da zaman içerisinde değişen, dönüşen gelenekler ile yeni ortaya çıkan “âdetlerin” olduğunu görüyoruz. Eskiler yaşatılıyor, bazen eskilerin yerini yenileri alıyor ve bir şekilde evlilik ve düğüne dair ritüeller hayatımızda hep var oluyor.

Türklerin olduğu kadar Almanların da düğün gelenekleri var. Üstelik bunların bir kısmı birbirine benziyor. Almanların “Aussteuer” dedikleri geleneğe yeni evlenecek çiftin yakınları ve arkadaşları onların ihtiyaç duyduğu küçük ev eşyalarını hediye ederek çeyiz dizmesine yardımcı olur. Her ne kadar şimdilerde Almanya'da pek yaygın olmasa da, Türk örf ve âdetlerinde “çeyiz dizme” hâlâ canlılığını koruyan bir gelenek. Benzer şekilde “Reiswerfen” de Alman kültüründe yeni evlenecek çiftte bereket getiresin diye üzerlerine piriç atılmasına dayanan eski bir gelenek. Bizde de hâlâ evliliğin bolluk ve bereket içerisinde sürmesi için gelin ve damadın üzerine şeker, buğday, para ve piriç atılıyor. “Polterabend” ise düğünden önce tabak çanak kırarak uğursuzlukların defedilmesi ve ortalığa saçılan kırık parçaların gelin ve damat tarafından süpürüle-

rek çiftin hayat boyu dayanışma içerisinde olması fikrinden ilham alıyor. Bizdeki gelinin testi kırması geleneğinde ise testinin içerisine konulan şeker, buğday ve bozuk para bolluk ve bereketin işareti olurken, bir yandan da testinin kırılmasının nazarı ve kem gözü kovduğuna inanılıyor. Örnekleri çoğaltmak mümkün, ancak bu örnekler bile evlilik ve düğün konusunda aileden ve toplumdaki aktarılan ve neredeyse karşı koyması pek mümkün olmayan örf, âdet ve geleneklerin hemen her toplum içerisinde var olabildiğini ve birbirine benzeyebildiklerini göstermeye yetiyor.

Peki Türklerin Almanya'ya taşıdığı diğer düğün gelenekleri nelerdi? Kız istemeden gelin almaya, çeyizden nişana, gelin arabasından davullu zurnalı düğün salonlarına kadar birçok gelenek ve göreneğin Almanya'ya aktarımının süreci içerisinde bir şekilde gerçekleştiğini söylemek mümkün. Ailelerin sayısının artmasıyla Almanya'da yapılan nişan ve düğünlerin sayıları da hızla artmaya başladı. Za-

manla açılan çeyiz salonları, kuaförler, kuyumcular, çiçekçiler, videocular, fotoğrafçılar, pastacılar ve düğün salonlarının sayısı bu alanın aslında oldukça büyük bir sektöre dönüştüğünü göstermesi bakımından da önemli.

Gelenekten "Like"a

İlk yılların bazı ikonik geleneklerine bakmak nereden nereye geldiği konusunda yol gösterici olabilir. İlk yıllarda, sarı Mercedes'in, yeşil Ford Taunus'un ya da kırmızı bir Opel Record'un ön kaputuna serilen küçük bir kilim ve üzerine oturtulan gelinlik giymiş oyuncak bebek figürünün gelin arabalarında oldukça yaygın olduğu görülüyor. Henüz uzun uzun korna çalan kalabalık konvoyların "trend" olmadığı yıllarda, şehirde dolaşan bu bebekli arabalardan yakınlarda bir Türk düğünü olduğu anlaşılabilirdi. Almanların dikkatini çeken bir başka gelenek ise birçok habere de konu olan "yakaya mark asma" ritüeli... Bizde takı töreni olarak

bilinen gelenekte gelin ve damadın yakasına takılan paralar Almanya'da doğal olarak mavi mavi marklardan oluşuyordu. Yardımlaşma ve dayanışmanın biraz "fazlaca açık" bir hâli olsa da Almanlara göre Türk düğünlerinin en ilginç yanlarından biri buydu.

ARD'nin 1983'teki haberinde "hayranlık" ifadesiyle anlattığı Türk düğünlerinin olmazsa olmazlarından biri de geleneksel Türk yemekleri ve müzikleriydi. Yöresel yemeklerin ikram edildiği düğünlere yerel müzik de eşlik ediyordu. Düğün salonlarına davet edilen sanatçılar ve yerel kıyafetli halk oyunları ekipleri genellikle gelin ya da damadın Türkiye'deki memleketinden esintiler taşıyordu. Kimi zaman horon, kimi zaman zeybek, bazen de halay... Düğünlerde peş peşe çıkan birkaç sanatçı olurdu ve bunlar özellikle hafta sonları "ring" ya-

parak diğer düğün salonlarını da dolaşırdı. Hatta 27 yılını Köln'de geçiren rahmetli Neşet Ertaş'ın da maddi sıkıntıda olduğu yıllarda birçok düğüne giderek türkü söylediği biliniyor. Düğüne giden bir misafirin gelin ve damadın sevincine ortak olmanın yanı sıra Zahidem'i ya da Gönül Dağı'nı dinlerken bir memleket tahayyülü ile oradakilerle aidiyet hissinin paylaştığını söylemek çok mu öznel bir yorum olur? Düğünler belki buna da aracılık ediyordu kim bilir? Şimdiki düğünlerin bu tahayyüle müsaade edip etmediğini de tartışabiliriz.

İlk yıllara bakıldığında düğünlerin bir bakıma kültürel öğelerin harmanlandığı ve yöresel unsurların baskın olduğu bir havada geçtiği görülüyor. Kendi örf, âdet ve geleneklerini yaşatmaya çalışan ve kültürüne sahip çıkan bir toplum görüntüsü çıkıyor karşımıza. Belki de Alman medyasının o yıllarda

Türk düğünlerini ele alış biçimi biraz da bu yaklaşımın bir sonucuydu. Elbette her toplumda olduğu gibi düğün ve evlilik gelenekleri zaman içerisinde değişip dönüşebilir. Yeni “trenler” de eklenenebilir. Özellikle son yıllardaki düğünlerin bir “organizasyon modası” içerisinde gerçekleştiğini ve geleneksel kültürün yerini “like kültürüne” bıraktığını söylemek tartışmaya değer bir başlık olarak görünüyor. Son yıllarda “trend” olan bekarlığa veda partisi, gelin ve nedimeleri ile damat ve arkadaşlarının özel dans performansları, sahneye çıkış ritüelleri, moda çekimlerini aratmayan gelin-damat albümleri, “story”ler ve “after party”ler düğünlerin artık başka bir kalıp içerisine girdiğini işaret etse de Türk

düğünleri daha çok trafik tıkayan konvoylar, kulak yırtan kornalar ve sabah erken saatlerde gerçekleşen sokaktaki davul-zurna gösterileri ile anılıyor.

Eskinin yerine gelen her neyse bunun hem Türk hem de Alman toplumuna bir takım yansımalarının olduğu aşikar. Zira bizdeki dönüşümün toplumdaki ve medyadaki yansımalarına baktığımızda 60 yıllık göç sürecinde şimdiye kadar kullanılmayan bir dilin iyiden iyiye yerleştiğine şahit oluyoruz. Maalesef Türk düğünleri artık topluma karşı tehlike oluşturabilen ve dikkat edilmesi gereken bir olay olarak ele alınıyor. Bunun nedeni biz miyiz yoksa her şey bir algıdan mı ibaret? Unutmadan, “Eyvah Türk Düğünü!” başlığını atan bir Türk gazetesiydi.*

EN HÜZÜNLÜ GÜNÜNÜZDE YANINIZDAYIZ

IN SCHWEREN STUNDEN SIND WIR BEI IHNEN

HERKES ÖLECEK YAŞTADIR DER TOD KENNT KEIN ALTER

RESMÎ İŞLEMLER
BEHÖRDENGÄNGE

DİNÎ VECİBELER
RELIGIÖSE VORSCHRIFTEN

NAKİL
ÜBERFÜHRUNG

TESLİM
ÜBERGABE

UKBA Cenaze Yardımlaşma Derneği | Cenaze Hizmetleri

UKBA Bestattungshilfeverein e. V. | Bestattungskostenunterstützungsgemeinschaft (BKUG)

Colonia-Allee 3 | D-51067 Köln | T + 49 221 942240-430 | F + 49 221 942240-429 | cenaze@ukba.eu | www.ukba.eu
Amtsgericht Köln VR 17561 | Kreissparkasse Köln | IBAN: DE37 3705 0299 0149 2829 41 | BIC / SWIFT: COKSDE33

“Kamera Gözünden” Berlin’de Bir Düğün

1980’li yıllarda Almanya’daki düğünler videoya kaydediliyor, bu kayıtlar Türkiye’deki akrabalarla paylaşıyordu. Bugünün düğünleri ise muhayyel bir izleyici/takipçi kitlesi dikkate alarak kurgulanıyor.

Nazife Şişman*

Berlin Spree Nehri üzerinde bir teknenin güvertesinde “kuğu gibi süzülen bir gelin”... Damada doğru yaklaşıyor, el ele tutuşup romantik pozlar veriyorlar. Ardından kamera bir kuaför salonunu gösteriyor, “damat traş” sahne alıyor. Hemen ardından, eş zamanlı efektiyle gelinin makyaj sahneleri geliyor görüntüye. Başörtülü gelinin sadece yüzünü, biraz da gerdanını gösteriyor kamera. Sonrasında gelin evinde bele bağlanan kırmızı kurdele, kapı önünde çalan davullarla gelinin evden çıkışı teatral sahnelerle kameraya yansıyor. Gürültülü bir konvoyla düğün salonuna varılıyor, araçların arasına yerleştirilen küçük sis makineleri ile dumanlı bir sahne efekti yaratılmaya çalışılıyor. Kamera gelinle damadın her

anını kaydediyor: Dans, pasta kesme sahnesi ve nihayet salondan çıkış.

Bunlar pek çok düğün videosunda rastlanılabilecek sahneler. Videolara asıl “farklı” niteliğini kazandıran husus, seçilen mizanzenler. Gelin ve damadın tercihine göre Spree nehrinin yanı sıra Bellevue Sarayı, Berlin Katedrali ve Müze Adası gibi yerlerde de çekimler yapılabilir. Ya da gelin ve nedimleri ellerinde fırfırlı şemsiyeler, damat ve sağdıçları da başlarında feslerle karşılıklı durup “Üsküdar’a gider iken aldı da bir yağmur” şarkısı eşliğinde bir mizansenini canlandırıyorlar.

Berlin’de bu seçenekler mevcutken mesele İstanbul’da bir çift, Gezi olaylarının olduğu dönemde TOMA’ların önünde fotoğraf çektir-

*Boğaziçi Üniversitesi’nde Ekonomi okuyan Şişman, Sosyolojide lisansüstü çalışmalar yapmıştır. Ağırlıklı çalışma alanları kimlik siyaseti, kültürel karşılaşmalar, gündelik hayat, beden sosyolojisi ve dijital kültür gibi konularda yoğunlaşmaktadır.

riyor. Bir uçak enkazının ya da yanmakta olan bir evin önündeymiş gibi görünen düğün fotoğraflarına sahip olmak isteyen çiftler de var. Böyle olunca, insan, fotoğraf ve video çekimleri düğün törenini kayıt altına almak için yapılmıyor da sanki düğün töreni bu kayıtlar için yeniden kurgulanıyor gibi bir izlenime kapılıyor.

“Her Şey Bir Fotoğrafta Nihayet Bulmak Üzere Var Olur”

Fotoğraf ve video çekimleri, artık bir düğünün olmazsa olmaz ritüelleri arasında. Susan Sontag, 19. yüzyıl estetlerinden Mallarme'nin “Dünyadaki her şey bir kitapta sona ermek için ortaya çıkar.” tespiti-ne “Her şey bir fotoğrafta nihayet bulmak üzere var olur.” ifadesini ilave etmişti. Bu söz en fazla düğün fotoğraflarında gerçeklik kazanıyor. Hatta fotoğrafı çekilmemiş olay gerçekleşmemiş kabul ediliyor. Emile Zola'nın 1901'de söylemiş olduğu ve fotoğrafı gerçekliğin bir kanıtı olarak sunan yaklaşımı bugün tartışmasız kabul ediliyor: “Bir şeyin fotoğrafını çekmedikçe onu gerçekten görmüş olduğumu iddia edemezsin.” Özellikle de düğün gibi toplumsal törenler söz konusu olduğunda. Eğer fotoğrafların, videoların yoksa, düğününün gerçekleşmiş olduğunu nereden bileceğiz?

Bir düğün fotoğrafçısının kendisi ile yapılan röportajdaki şu ifadesi fotoğrafın nasıl da düğünün vazgeçilmez bir rüknü hâline geldiğini gösteriyor: “Fotoğraflarımız çekildiğinde düğünümüz tamamlanmış olacak.” Kendi düğünü için bu ifadeyi kullanan düğün fotoğrafçısı Fatih Yılmaz, sosyal medya hesabında paylaşmak için en ilginç fotoğrafı çekmek isteyen müşterilerinden, gelin ile damadı fotomontajla ufolardan kaçarken, antik harabelerin ortasında ya da bir deprem anının en kritik yerinde imiş gibi manzaraya yerleştirdiğinden bahsediyor. Böyle alakasız/ilginç düğün fotoğraflarına talebin artması, büyük oranda düğün fotoğraflarının sosyal medyada paylaşılması ile ilgili. Artık çekilen fotoğraflar sandıklarda veya belki de yıllarca açılmayacak albümlerde saklanmıyor. İnsanlar çektikleri hemen her fotoğrafı, sosyal medya aracılığı ile takipçileriyle paylaşıyor.

Bir önceki aşama, aile albümüne yerleştirilen stüdyo çekimleriydi. Nitekim Sanayi Devrimi'nin yerinden ettiği insanlar, geçmişle bağ kurabilmek

için fotoğraf çektirmeye ayrı bir önem vermişlerdir. Fotoğraf biriktirmek üzere gezen, deneyimini kameranın gözüne emanet eden turistlerden sonra en fazla fotoğraf çekenler/çektirenler, göç sebebiyle geçmişle bağları kopan kişilerdir. Almanya'daki Türklerin hem gündelik hayata dair hem de düğün törenlerini belgeleyen fotoğraflarına, video çekimlerine de bu açıdan bakmak gerekir.

Düğünler, kültürün özelliklerinin tezahür ettiği birliktelikler olduğu için sembolik bir önem taşırlar; kimlik, ana vatan gibi konuları düşünmemizi sağlayan metaforları sunan toplumsal olaylardır. Göçmenler söz konusu olduğunda kültürel tezahür ve kimlik meselesi çok daha büyük bir önem taşır. Bu sebeple Almanya'daki Türklerin düğün törenlerinde anavatan ile, akrabalar ile videolar aracılığıyla kurdukları köprü, çok çarpıcı bir örnektir.

Türkiye'den Berlin Düğünlerine Kasetle Katılmak

Büyük oranda 1980'lerde başlayan düğünlerin videoya kaydedilme geleneğinin asıl gerekçesi, Türkiye'deki akrabalarıdır. O dönemde tipik uygulama şöyledir: Türkiye'deki akrabalar düğün sahibinin yakınlarından birinin evinde toplanırlar ve sanki Berlin'deki düğün törenine katılmış gibi Almanya'dan gelen VHS düğün kasetini izlerler. Baştan sona, bizzat oradaymış gibi, kaseti durdurmaksızın, ileri sarmaksızın izlenen eğlenceye eşlik de ederler. Toplanılan yakın akrabasının evinde yenilir, içilir, hatta düğün kaydındakiler oynarken onlarla birlikte oynanır. Zamansal ve mekânsal engeller bu şekilde aşılmış olur ve sanki oradaymış gibi düğüne dair konuşulur: Gelinlik de biraz fazla açık. Taktığı bilezik pek ince değil mi? Aman Ayşe'nin elbisesi ne öyle... Ahmet'in kızı da pek güzel olmuş maşallah... Sohbet edilir, dedikodu kulvarına girilir, çöpçatanlığa malzeme toplanır. Kısacası, kasetten izlenen Berlin'deki düğüne Türkiye'den eşlik eden sanal düğün misafirleri, bir düğünde neler yapılırsa aynı şeyleri yaparlar.

2000'lerden itibaren artık kamera, bütün törene hâkim olur. Belli bir rutini takip eden töreni dışarıdan bir göz olarak kaydetmenin yerini, kameranın orada olduğu bilincinin her şeyi değiştiren etkisi alır. Düğün artık başkalarının sonradan izleyeceği bir sahne olarak tasarlandığından, gösteri, eğlence

ve şov unsurları ön plana çıkar ve düğün organizasyonunun yapısı neredeyse televizyon stüdyo ve magazin programlarına benzer. Bu süreçte Avrupa'daki (özellikle Almanya'daki) Türklerin düğünlerini canlı ya da banttan yayınlayan Düğün TV, çok tipik bir örnek teşkil eder. Düğün TV'nin kendi kameralarını tarafından çekilen ya da başka fotoğrafçıların çekimlerinin canlı ya da banttan yayınlandığı bu görüntülerde, sahne ve pistin daha ağırlıklı bir yer tutmaya başladığı görülür. 1990'lı yıllarda VHS kasetlere çekilip memlekete gönderilen kayıtlarda önemli bir yeri olmayan sahne ve orkestra, zaman içinde gittikçe ortamı ve kalabalığı yöneten, kamerayı yönlendiren bir unsura dönüşmüştür.

Düğünlerde "Odak" Kayması

Esasında bütün törenler gibi düğün de eskiden beri seyire, gösteriye yöneliktir. Düğünlerde topluluğun ortaklaşa değerleri, önceden üzerinde uzlaşılan hususlar doğrulanır ve kamusal olarak törensel bir performansla sergilenir. Sahneleme, sergileme ve seyir, düğünler için hep söz konusudur. Herkes önceden belirlenmiş rolünü bilir ve oynar, topluluk bu sahneleme ile kültürünü, kimliğini, değerlerini onaylamış olur. Bu hep böyle olmuştur. Peki yeni görsel araçlar, yeni görüntüleme ve kayıt teknikleri, yeni medyalar ve sosyal mecralarda anlık/ertelemeli görüntü paylaşımı, düğün töreninin gidişatını, yani organizasyonunu ve sahnelenişini nasıl etkiliyor? Benim fikrimi yordduğum husus bu.

Fotoğraf çekirtmenin ve video kayıtlarının düğünün vazgeçilmez ritüelleri arasına girmiş olması, bu etkinin en bariz görünen kısmı. Yukarıda işaret ettiğim düğünlerde sahnenin ve eğlence/magazin yönüne kayması gibi değişimlere benzer, başka "odak" kaymaları da söz konusudur. Yeni kayıt teknikleri sebebiyle düğün töreni boyunca ve özellikle düğün salonunda ortaya çıkan en önemli değişimlerden biri gelin ve damadın pozisyonudur. Eski düğünlerde gelin ve damat, günün kahramanları da olsalar topluluktan ayrı çok özel bir öneme sahip değildiler. Nitekim eski sabit kameralarla çekilen

görüntülerde gelinle damadın görüldüğü sahneler, oran olarak, misafirlerin görüldüğü sahnelerden fazla değildir. Günümüzde ise salondaki bütün törensel aşamalarda gelin ile damadın aktörlüğü ön plandadır. Salona girişleri dev ekranlardan canlı olarak izlenir, yürüyüşlerini mini bir medya ordusu takip eder. Gelin ile damat âdeta medyatik bir figür olarak baş aktör konumuna yükselmiştir.

Zira artık düğün kayıtlarının dolaşım ve paylaşımı sadece eş dost, akraba ile sınırlı değildir. Yeni medya olanakları ile birlikte bu çekimler, bu çekimlerden yararlanılarak yeniden kurgulanan videolar, ana akım medyanın iletişim kanallarında reyting mücadelesi verecektir. Kamera gelin ve damadı baş aktör ve aktrise dönüştürürken, düğün töreni de bir gösteriye dönüşür. Gelen misafirlerin haricinde bir de hayali izleyiciler vardır, bu olaya geç dâhil olacak izleyiciler... Sanki bütün düğün bu hayali izleyiciler için tasarlanır.

Bu sadece düğün gibi önemli törenlerle sınırlı bir uygulama değil. Artık herkes elinde bir kamera/akıllı telefon ile yaşıyor ve hayat parçalarını sürekli kaydedip paylaşıyor. Dijital kültürle ilgili çarpıcı tespitleri olan genç sosyal bilimci Nathan Jurgen-son, bugünümüzü sosyal medyanın vadettiği bir kitle için potansiyel bir geçmiş olarak kurguladığımızı işaret ederken "belgesel bakış" kavramını kullanıyor. "Belgesel bakış", bugün içinde olduğumuz anı sosyal medyanın vadettiği seyirci tarafından tüketilecek potansiyel bir geçmiş olarak görmek ve kurgulamak demek. Günümüzde düğünler de sanki geleceğin potansiyel Youtube videosu imiş gibi muhayyel bir izleyici/takipçi kitlesi dikkate alarak kurgulanıyor. Artık düğün törenlerinin muhatapları, orada bizzat bulunan misafirler ya da Almanya'daki Türklerin 1980'li, 90'lı yıllardaki uygulamasında olduğu gibi memleketteki akrabalar değil. Düğün törenlerinin yeni organizasyonu, "kamera gözü" nün hakimiyeti altında şekilleniyor.

Belli bir rutini takip eden töreni dışarıdan bir göz olarak kaydetmenin yerini, kameranın orada olduğu bilincinin her şeyi değiştiren etkisi alır.

“AVUSTURYA'DAKİ TÜRKLER DÜĞÜN TRENDLERİNİ GERİDEN İZLİYOR”

DÜĞÜN FOTOĞRAFÇILIĞI, DÜĞÜN TÖRENLERİNİN ARTIK VAZGEÇİLMEZİ. AVUSTURYA'DAN ELOGRAPHY'NİN KURUCUSU ELİF ÖZBAY İLE AVRUPA'DAKİ DÜĞÜNLERİ KONUŞTUK.

Ebru Hısım

Avusturya'da düğün fotoğrafları çekmeye nasıl başladınız?

Asıl eğitimim, Almanca ve felsefe öğretmenliği üzerine. Fotoğrafçılığa ise 14 yaşında, doğa fotoğrafları ve ailemi çekerek başladım. Daha sonra Avusturya'daki camilerin programları, kermesler ve arkadaşlarımla doğum günleri ile devam ettim. Zamanla arkadaş çevremden evlenenler oldu. O zamanlar Viyana'da çok fazla düğün fotoğrafçısı yoktu. Arkadaşlarımla “Senin kameran var, bizi çeker misin?” demeleri ile başladı düğün fotoğrafçılığı serüvenim. Şu an Elography ekibi dört kişiden oluşuyor. Ağırlıklı olarak “düğün fotoğrafçılığı” yapıyoruz ve bu, düğünün yanı sıra söz, nişan ve kına da kapsıyor.

Birçok Avrupa ülkesinde düğün çekimleri yapılıyorsa, Batı Avrupa'da düğünlerde ülkeler arası ne tarz farklılıklar var?

Biz düğün hazırlığından, düğün törenine kadar çekim yapıyoruz. Avusturya'da düğünler genelde salonda gerçekleşiyor ve salonların paketleri oluyor. Salonu tutan, oranın fotoğrafçısını da tutmuş oluyor.

Almanya ve Hollanda'daki çekimlerde “gün boyu çekimler” (hikâye düğün fotoğrafları) daha çok tercih ediliyor. Avusturya'da düğün öncesi hazırlık esnasında çekime çok fazla önem verilmiyor veya maddi yönden külfetli geldiği için gerek görülüyor. Ayrıca Avusturya'daki kuaför salonları buna müsait de değil. Gün boyu süren “hikâye videosu” tercih edenler kuaför salonlarından itibaren video çekimine başlıyorlar. Bazı çiftler ise düğünlerine otellerde hazırlanıyor. Makyöz ve kuaför de oraya geliyor. Bu durumda daha özenli hazırlanıldığı için gün boyu fotoğraf ve video çekimleri isteniliyor.

Düğünleri yakından ve birebir takip eden birisi olarak Avrupa'daki Türkiye kökenlilerin düğünlerini nasıl tanımlarsınız?

Düğünleri geleneksel olarak tanımlarım. Âdetlere çok önem veriliyor. Çok modern bir aile de, çok klasik bir aile de düğünlerde geleneklere dikkat ediyor. Mesela gelin çıkarmada kuşak, duvak ve kapı tutma gibi gelenekler öne çıkıyor. Neredeyse her düğünde bunları görebilirsiniz. Bir başka konu ise, düğünlerin büyüklüğü. Genel olarak

Avrupa'daki Türkler için büyük düğünler söz konusu. Şu an salgın sebebiyle düğünler mecburen daha kısıtlı misafir sayılarıyla organize ediliyor. Şimdilik çoğunluk küçük düğünlerden şikayetçi değil, ama korona sonrası tekrar büyük düğünlerle dönüş yapılacağını tahmin ediyorum. Bunun en önemli sebebi diğer düğünlerde takılan takıların geri gelmesi ve tanıdıkların çağrılmadıkları takdirde küsmeleri.

Avusturya'da genellikle düğünler ikiye ayrılıyor: Çalgılı ve mevlitli düğünler. Çalgılı düğünler baştan sona kadar oynamalı, mevlitli düğünler ise programlı oluyor. Bu program genellikle ilahî grupları ve oyunlardan oluşuyor. Fakat düğünler genelde sener boyunca aynı şekilde ilerliyor.

Aslında Avusturya'yı Avrupa geneli olarak göremeyiz. Benim takip edebildiğim kadarıyla buradaki Türkler diğer Avrupa ülkelerindeki Türklere göre "düğün trendleri" konusunda daha arkadan geliyor. Hollanda veya Almanya'daki düğün fotoğrafçılığı ve düğün ile alakalı salon, orkestra, programlar, kuaför salonları veya DJ gibi birçok konu çok daha güncel trendlerle uyumlu. Viyana, Avusturya genelinde düğün konusunda en çok imkân sunan şehir olmasına rağmen burada dahi örneğin tesettür gelin başı yapan kuaförlerin sayısı çok az. Yani düğün piyasası olarak nitelendirebileceğimiz işletmeler Avusturya'da diğer ülkelere kıyasla henüz çok canlı değil. Viyana'da bu kadar çok Türk kökenlinin yaşamasına rağmen düğün pazarı son yıllarda yeni yeni oluşuyor. Düğün salonlarının dekorları da yeni yeni biraz Hollanda'dakilere yaklaşmaya başlıyor.

Avusturya'daki düğünlerde genç çiftler düğünleri hakkında hâlâ çok fazla söz sahibi değiller. Genç yaşta evlenen çiftler, düğünleri için çalışıp para biriktirememiş oluyorlar. Bu durumda düğün töreni ile ilgili birçok ayrıntıya aileler karar

veriyor. Avusturya'daki Türk toplumundaki yaşlılar ise genelde büyük düğünler istiyorlar.

Türkiye'de "Yaz sezonu düğün sezonudur" gibi bir tabir var. Avrupa'daki Türkler için de bu geçerli mi?

Pandemi sebebiyle tatile gidemeyenler çok olduğu için bu sene ilk defa yaz aylarında Avusturya'da yoğun bir düğün sezonu var. Yoksa normalde izin dönemleri olan temmuz ve ağustos aylarında

Avrupa'daki Türkler arasında neredeyse hiç düğün yapılmazdı. Buradaki düğünleri Türkiye'dekilerden ayıran bir özellik de bu zaman meselesi. "İzin zamanı", Avrupa'daki Türkler için düğün yapılmayan bir zaman, çünkü muhtemel davetlilerin neredeyse tamamı bu tarihlerde Türkiye'de oluyor. Daha ziyade izin dönüşü, eylül aylarından itibaren düğünler başlıyor. Eylül başı düğün sahipleri Türkiye'den düğün alışverişini yapıp gelmiş oluyorlar. Bunun haricinde Noel ve özellikle Paskalya tatili de Avrupa'daki Türkler için düğün dönemleri. Bu tatil günlerinde, sadece Avusturya değil; Almanya, Fransa gibi çevre ülkelerdeki akrabaların da düğüne gelmesi kolaylaşıyor. Son olarak, Ramazan Bayramı ve yaz tatili başlangıcı arası da tercih ediliyor.

İnsanların en özel anlarına fotoğraflarınızla eşlik ediyorsunuz. Bu anlara dair gözlemleriniz neler?

Genellikle çiftler genç ve tecrübesizler. Bu durumda düğün fotoğrafçıları da bir nevi onlara yol gösteren kişi hâline geliyor. Gelin çıkarmada mesela bize herhangi bir konuda "nasıl yapalım?" diye soruluyor. Âdetler herkesin memleketinde farklı ve zamanla unutulmuş olabilir. "Önce kuşak mı yoksa duvak mı takılır, erkek tarafı geldikten sonra mı kuşak takılır veya önce el mi öpülür" gibi sorular soruluyor. Bazen kız tarafı ile erkek tarafı zıt düşüyor, hatta bir tarafta bile dört ayrı fikir söz konusu olabilir. İçinden çıkamadıklarında "Siz

"İzin zamanı",
Avrupa'daki
Türkler için
düğün yapılmayan
bir zaman,
çünkü muhtemel
davetlilerin
neredeyse tamamı
bu tarihlerde
Türkiye'de
oluyor.

birçok düğün gördünüz. Siz söyleyin.” diyorlar. Düğün piyasasının içinde olanlar, yani kuaförler, fotoğrafçılar ya da salon işletmecileri, düğün hadisesini haftada belki üç dört defa yaşıyorlar. Dolayısıyla bütün bu aktörler, stresli çift ve aileler için düğün esnasında bir danışmana dönüşüyorlar.

Avrupa’da düğün fotoğrafçılığı nasıl? Avrupa’daki Türklerin düğün fotoğraflarının konseptine “Avrupa konsepti” diyebilir miyiz yoksa Türkiye’den mi etkileniyor?

Genel olarak Türkiye bu konuda tam olarak “akım belirleyici”. Düğün konusunda Türkiye’nin etkisi sadece fotoğraflarla sınırlı değil. Makyajdan gelin buketine kadar Türkiye’de düğünler nasıl yapılıyorsa burada da öyle yapılıyor. Mesela şu an Türkiye’de “after wedding” çekimleri revaçta. Yani düğün sonrası düğün çekimini gerçekleştirmek. O konsept henüz buraya gelemedi. Bunun nedeni ise daha çok maddiyatla ilgili. Gelinler iki defa makyöz ve kuaför parası vermek istemiyorlar. Bunun yanı sıra farklı bir gün gelinliği giymek istemiyorlar. Türkiye’de, bilhassa İstanbul’da trafik sorunu olduğu için, o günkü stresi azaltmak adına çekimi başka bir gün tercih ediyorlar.

Avusturya’da genellikle mevlitli düğünler öğlen, çalgılı düğünler ise akşam başlıyor. Kuaförlerde gelin başı ve makyaj yaklaşık üç dört saat sürebiliyor. Sonrasında gelin çıkarma ve yolu hesaplandığında sabah namazı sonrası düğün hazırlığına başlamak gerekebiliyor. Bu durumda düğün fotoğraflarını düğünden sonra çekirmek artık yeni bir uygulama. Fakat birçok çift, düğün sonrası fotoğraf çekimi için motivasyonunu kaybediyor. Düğün öncesi her şeyi yapmaya hazırlar, ama düğünden sonra bir müddet düğünle ilgili hiçbir şey duymak istemiyorlar.

“Hikâye düğün fotoğrafçılığı” bir belgesel olarak da nitelendiriliyor. Bu çekimler için gelin çıkarma ve konvoy gibi “âdetler” son zamanlarda dekorasyon ve meşaleler ile daha kapsamlı bir hâl almaya başladı. Düğün fotoğrafçılığının yeni âdetlere imkân tanıdığını söyleyebilir miyiz?

Evet, sosyal medyanın, özellikle Instagram’ın çok etkisi var. Biz de fotoğrafçılar olarak oradan ilham alıyoruz. Aynı şekilde çiftler de bakıyorlar. Herkes yapılan şeyin üstüne bir şey daha koymak istiyor. Mesela düğün konvoyunda meşale

kullanılması Hollanda’da başladı. Türkiye’deki değişik düğün hediyelikleri Avusturya’ya da geldi artık. Türkiye’de kullanılan değişik düğün hediyelikleri daha küçük düğünler için kullanılırken, Avusturya’da büyük salon düğünleri için sipariş veriliyor.

Eskiden söz aile arası yapıldı, şimdi ise çok büyük organizasyonlarla sürekli değişik bir konseptte yapılıyor. Herkes üzerine bir şey daha eklemeye çalışıyor. Bir kısmı da bu kadar cümbüşün içinde sade kalmaya çalışıyor. Artık herkesin elinde telefon var, herkes Instagram’da “story” atıp paylaşım yapıyor. Hazırlık ve çekim esnasında birçok şey Instagram için yapılıyor. İnsanlar “Fotoğraflarım güzel olsun, sonra onları Instagram’da ‘highlight’ yaparım.” diye düşünüyor.

Aynı zamanda artık düğün malzemelerine çok daha çabuk ulaşılabilir. Mesela Avusturya’dan birisi Almanya’dan davetiye ve Hollanda’dan dekor malzemesi sipariş verebiliyor. Artık Viyana’da da sadece düğün dekoru üzerine çalışan dükkanlar var. Bu şekilde yeni gelenekler de ortaya çıkıyor. Mesela eskiden kız isteme merasimine bir çiçek ve çikolata ile gidilirdi. Şimdi ise ayriyeten “Allah’ın emri ile kızınızı istemeye geldik” yazılı çikolatalarla geliniyor. Bunlar artık “olmazsa olmaz” hâline geliyor. Aileler “kızımızı böyle istemezlerse gelmesinler” diyebiliyor.

Düğün günü çekim yaparken ne tarz gerginlikler yaşanıyor?

Çiftler genellikle stresli oluyor, tartışmalar çıkabiliyor. Gelin makyajını veya başını beğenmemiş olabiliyor veya çiftler aç ve tansiyonlar düşmüş bir şekilde geliyorlar. Ben hep şunu diyorum: Fotoğrafçılık dışında her şeyi yapıyoruz. Onların morallerini yerine getirmek için uğraşyoruz. Mesela tartışmış çiftlerden poz vermelerini istiyoruz, “dokunmasın o bana” tepkisi gelebiliyor. Biz de “Bu sizin en güzel gününüz” deyip onları barıştırmaya çalışıyoruz.

Bir keresinde gelin çıkarma esnasında gelin, babası ile merdivenlerden inerken çekim yapıyorduk. Artık hüznle mi sinirle mi, gelinin babası ekip arkadaşımızı itip “yeter artık çektiğiniz” demişti. O anda elbette bir şey diyemiyorsun. Gelinin babası da haklı bir yerde, üzüntü yaşıyor o an. Sonra gelip özür dilemişti.

“10 YIL BORÇ ÖDEYECEKSENİZ, İSTEKLERİNİZİ GÖZDEN GEÇİRMENİZ GEREK”

ALMANYA'DA GEÇTİĞİMİZ YIL 400 BİNDEN FAZLA KİŞİ EVLENDİ. BU EVLİLİKLERİN BÜYÜK BİR KISMI, TÜRKİYE'DEKİNE BENZER DÜĞÜNLERLE KUTLANDI. ALMANYA'NIN KUZAY REN-VESTFALYA EYALETİNDEKİ DÜĞÜN VE ETKİNLİK SALONLARI BİRLİĞİ (VDE) BAŞKANI MESUT ÇETİN İLE ALMANYA'DAKİ TÜRK DÜĞÜNLERİNİ KONUŞTUK.

Elif Zehra Kandemir

Düğün ve Etkinlik Salonları Birliği, Kuzey Ren-Vestfalya eyaletindeki düğün salonlarını birleştiren bir dernek. Bu oluşumu hayata geçirmekteki amacınız neydi?

Düğün ve Etkinlik Salonları Birliği, bu senenin nisan ayında kuruldu. Pandemi aslında düğün salonu işletmecilerinin bir araya gelmesi için bir vesile oldu. Salgın nedeniyle işletmecilerin ciddi bir darboğaza girmesinin ardından düğün salonu sahipleri olarak bizde de örgütlenme ihtiyacı baş gösterdi. Birlik bünyesinde Kuzey Ren-Vestfalya'dan 80'den fazla düğün salonu var. İçimizde Türk işletmeciler ağırlıkta, fakat diğer milletlerden kimseler de var. Derneğin başkanı olarak ben 10 senedir Herne'deki Emperyal Düğün Salonu'nu işletiyorum. Yılda 100 düğünden, bu süre içerisinde 1000'den fazla düğüne tanıklık ettim.

Bu tecrübeden hareketle, Avrupa'da yaşayan Türkiye kökenlilerin düğünlerinde kendine has hangi özellikleri gözlemliyorsunuz?

Burada yapılan düğünleri diğerlerinden farklı kılan şey renkli olmaları. Bir salonda her memleketten düğün yapılıyor. Zonguldak ya da Balıkesir'deki bir düğün salonunda kültürel farklılıklar pek görülmez. Ama Almanya'da bir düğünde Türkiye'nin çok farklı yerlerinden hayatını birleştiren insanlar bir araya geliyorlar. Bu da düğünleri daha renkli yapıyor. Zaten bu nedenle de burada düğün salonlarında çalan orkestralar, her yöreye hitap etmek için kendini geliştirmek durumunda kalıyor. Son 5 yılda Almanya'da özellikle Arap kökenlilerin, bilhassa Suriyelilerin düğünleri arttı. Düğün salonu sahipleri açısından bu durum, her türlü kültürün tanınması, o kültürden

insanların istek ve beklentilerinin de bilinmesini gerektiriyor.

Bunun haricinde Almanya'daki ya da genel olarak Avrupa'daki Türk düğünlerini özel kılan şey, davetli sayıları idi. Türkiye'de 600 kişilik bir düğün yapmak, çok da yaygın olmayan bir şeydir. Ama Avrupa'nın birçok yerinde yaşayan Türkler için 1000 kişilik düğün çok uzun süre sıradan olarak görülüyordu. Şimdi bu alışkanlıklar da değişiyor. Eskiden yaygın olan 1000-1200 kişilik düğünler artık giderek azalıyor. Misafir sayısı yeni nesille birlikte düşüyor. Gençler nezih bir ortamda, tanıdıkları ve sevdikleri insanlarla gözle görülür düğün yapmak istiyorlar. Bu esnada düğünlerin maliyeti ise düşmüyor. Tam tersine misafir sayısı azalırken, düğünde istenen ambiyanslar ve ekstralar artıyor.

Düğün fiyatlarında ciddi bir oynama söz konusu. En düşük düğün maliyeti ile en yüksek arasında uçurumlar var. Bunun nedeni nedir sizce?

Düğün maliyetinde birçok farklı etken var. Bazı salonlar kampanya fiyatı yapar. Birçok salonda Cuma ya da Pazar günü yapılan düğünler daha uygundur. Cumartesi günü yapılan düğünler ise daha pahalıdır. Düğünde bütçenin yukarı doğru sınırı yok. 200 kişilik bir düğün size 5 bin avroya mal olabilir. Aynı düğün size 25 bine de patlayabilir. Orkestra vardır 400 avroya çalar, orkestra vardır 4 bine çalar. Kiralayacağınız araba 100 avro da olabilir, 500 avro da. Mesele sadece düğün salonu değil, yan masrafların da bunun içinde olması fiyatı etkiliyor.

Düğünlerde çiftlerin beklentilerini yerine getirmek, salon işletmecilerinin görevi. Zaten bu hizmeti veriyorlar. Müşterinin bütçesi yetiyorsa, sıkıntı yok. Bir çift düğün bütçesini planlarken yanlış hesap yapıp ömür boyu sıkıntı çeker mi, siz işletmeci olarak bunu bilemezsiniz. Genelde esas sorun, çiftlerden birinin beklentisi ile bütçesinin uyumuyor olması. İstemek çok kolay. Bazen bu istekler maddi durum düşünülmeden yapılıyor, bu nedenle de uzun vadeli sorunlar çıkıyor.

Örneğin bizim bir çiftimiz helikopterle salona gelmek istedi. 40-45 dakikalık bir uçuş izni, ön hazırlığı, iniş prosedürleri gibi konuları tamamlayıp bu isteğini gerçekleştirdik. Bu tarz taleplerde gerçekçi olmak gerek. Düğün için gerçekten bunlar gerekli mi? Gerekliyse maddi durumum yeterli mi? Bu isteğimi gerçekleştirmek için borçlanmak mantıklı mı, yoksa bu bütçeyi daha farklı kullanabilir miyim? Bu soruların cevaplarını salon sahipleri değil, evlenecek çiftler vermek zorunda. Ben sadece uzun yıllardır bu işi yapan birisi olarak tecrübemi paylaşabilirim: Eğer bir organizasyonun bedelini 10 yıl boyunca ödemek zorunda kalırsanız, bunu oturup yeniden gözden geçirmeniz gerek. Düğün yaparken kaliteden taviz vermek zorunda değilsiniz. Zaten her düğün 6'da başlayıp 12'de bitiyor. Bu 6 saat içerisindeki program da genelde önceden belli. Siz 6 saatte 500 kişiyi de ağırlayabilirsiniz, 1000 kişiyi de. Bu bir tercih meselesidir. Pandemi, biraz düğün alışkanlıkları üzerinde düşünmeyi de sağladı ve herkes, küçük düğünlerle de mutlu olabileceğini deneyimledi. Bana kalırsa herkes artık bu fikirle barışmak zorunda.

Düğün salonları, dijital dönüşümden nasıl etkileniyor sizce?

Yeni bir çağda yaşıyoruz. Sosyal medyada herkes her şeyi görüyor. Sadece yaşadığımız semtteki düğünleri bilmiyorsunuz, lüks bir otelde düzenlenen düğünü de izleyip özeniyorsunuz. Eskiden böyle bir şey yoktu. Yaşadığımız muhitteki düğün salonuna gidip, o salon size ne sunuyorsa onu yapıyordunuz. Bugün 50 düğün salonunu izliyorsunuz, istekleriniz her gün artıyor. Fayans almaya gittiğinizde 10 model olması mı sizi çözüme ulaştırır, yoksa 150 model mi? Tercihler ne kadar artarsa, istek de o oranda artıyor.

Almanya'daki düğün salonları Türkiye'deki yeni düğün modasını, kreasyonları ve imkânları takip

Eğer bir organizasyonun bedelini 10 yıl boyunca ödemek zorunda kalırsanız, bunu oturup yeniden gözden geçirmeniz gerek.

edip onları uygular. Buradaki düğün salonları her 2 yılda bir değişime gitmek zorunda. Eskiden bir düğün salonu yapıyordunuz, o salonda yıllarca düğünler gerçekleşiyordu. Bugün ise kendinizi geliştirmeyeniz "out" oluyorsunuz. Belirli bir zaman sonra fiyat olarak düşüyor ve tercih dışı kalıyorsunuz. Salonun dekorunu, ışıklandırmasını, ambiyansını sürekli güncel tutmanız gerekiyor. Müşteriye sunacağınız alternatifleri çeşitlendirmeniz gerek. Bunlar işin dijital

dönüşümle ilgili kısmı. Bunun haricinde başka zorluklar da var. Düğün salonu olarak nasıl başladınız? Ahır gibi bir mekânı düğün salonuna dönüştürmek için yatırım mı yapıyorsunuz, yoksa sıfırdan düğün salonu mu kuruyorsunuz? Salonun ismi ve piyasası var mı? Salon kırsalda mı, merkezde mi, ufak bir kasabada mı? Bütün bunlar müşteri potansiyelini belirliyor.

Beyrut Patları Giden Lübnan

*Kahire merkezli serbest gazeteci. 2010-2011 yılları arasında Filistin'de yaşadı. Metinleri rt.com, CounterPunch ve Avrupa Gazetecilik Merkezi dergisinde yayımlandı.

© bearmoney/shutterstock.com

Patlaması Çöküşe Lübnan'ı Sarstı

Lübnan'ın başkenti Beyrut'ta ağustos ayının başında yaşanan yıkıcı patlama sonrasında Beyrutlular arasında yaşanan şok ve acı kısa bir süre yöneticilere karşı geniş bir öfkeye dönüştü ve bakanlar kurulunun istifasıyla sonuçlandı.

Alessandra Bajec*

4 Ağustos akşamı Beyrut limanında en az iki yüz kişinin ölümüne ve en az bin kişinin de yaralanmasına yol açan devasa bir patlama yaşandı. Bu patlama, başkentin büyük bir kısmına zarar verdi, şehrin yaklaşık 300 bin sakinini evsiz bıraktı ve şehirdeki evlerin dörtte birini hasara uğrattı.

Binlerce insan, hâlihazırda Kovid-19 hastalarıyla dolu olan hastanelerde tedavi edilmeyi beklerken, ülkedeki koronavirüs sayılarında da hızlı bir artış yaşandı. Patlama ayrıca rıhtımda bulunan bir tahıl ambarını da yok etti; ülkenin şu anda sadece birkaç haftalık buğday unu rezervi bulunuyor.

Lübnanlı yetkililer, patlamaya 2013 yılından beri 2.750 ton amonyum nitratın tutulduğu bir depoda çıkan yangının yol açtığını açıkladı. Bu açıklama, olayla ilgili şeffaf bir soruşturma başlatmaya söz veren Cumhurbaşkanı Michel Aoun tarafından da doğrulandı. Çoğu Lübnanlı, yüksek derecede patlayıcı bir kimyasalın, denetimcilerin uyarılarına rağmen, yetkililerin bilgisi dâhilinde ve güvensiz bir şekilde tutulmasına izin verdiği için hükümeti ihmalkârlıkla ve yolsuzlukla suçlayarak siyasi elitleri sorumlu tutuyor. Ölümçül kaza Lübnan'ı olabileceği en kötü zamanda vurdu. Zira ülke hâlihazırda, koronavirüs salgınıyla daha da şiddetlenen - yakın

tarihinin en kötü- ekonomik küçülme sarmalıyla boğuşuyordu.

On Yıllardır Süren Beceriksizlik Ve Yolsuzluk

Lübnan halkı, liman felaketi öncesinde de yıkıcı bir ekonomik krizden mustarıptı. Binlerce kişi işini kaybetmiş, iş yerleri kapanmış ve Lübnan sterlini geçtiğimiz eylül ayından beri yüzde 80 oranında değer kaybederek altüst olmuştu. Ülkeye gelen ithal gıdaların yüzde 60'ı şu anda enkaza dönüşen Beyrut limanı üzerinden geldiği için büyük bir gıda krizinden de korkuluyor. Lübnan buğday, petrol ve ilaç kalemlerinde ithalata bağımlı durumda.

Gıda fiyatları şimdiden üç katına çıktı ve Dünya Gıda Programı nüfusun yaklaşık yarısının temel gıda ihtiyaçlarını karşılama noktasında sıkıntı yaşadığını belirtti. Ülkenin gıda stokunun tonlarcasının yok olması ve altyapısı için kilit öneme sahip bir limanın enkaza dönüşmesiyle durumun hızla daha da kötüleşeceği kesin görünüyor. Dahası insanlar son yıllarda çöplerin toplanması, sağlık hizmetleri ve elektrik üretimi gibi temel kamu hizmetlerinde yaşanan kesintilerle uğraşıyordu. Bu felaket, hükümetin on yıllardır süren ve Lübnan'ı felç eden ihmalkârlığının ve kronikleşmiş yolsuzluğunun son örneği. Söz konusu ihmalkârlık ve yolsuzluk

Lübnan'ı halkın ihtiyaçlarına karşılık veremez hâle getirdi ve bu Akdeniz ülkesini ekonomik iflasa sürükledi.

Lübnan'daki iç savaş sonrasında (1975-1990) ülkedeki hizipçi siyasi liderlik kendisini iltimaslar, dışarıya tabiiyet ve yolsuzluklar ile koruma altına aldı ve nihayetinde sürdürülemez seviyelerde kamu borcuna yol açan yabancı para akışına bel bağladı. Yöneticiler o zamandan beri ülkeyi bir krizden diğere sürüklüyor: Çöp krizi, serbest düşüşte bir ekonomi, hiperenflasyon ve yoksulluk aileleri ağırlıktan ölme noktasına doğru götürüyor.

Ülkede yıllardır devam eden iktidar felci ve hizipçi parti liderleri arasında süregelen sonu gelmez çekişmeler geçen sene Lübnan ekonomisini çöküşün kıyasına getirdi. Yabancı para akışının durması derin bir mali krize neden oldu. Bu da dörtlüye giden enflasyona, işsizliğe ve yoksulluğa yol açtı. Son 30 yıldır gücü elinden bırakmayan yozlaşmış siyasetçilerin yanı sıra ülkedeki hizipçi siyasi sistemi reddetmek ve reformlar talep etmek için ülke genelinde yaygın bir protesto hareketi ortaya çıktı ve 2019 yılının ekim ayının ortalarından itibaren bir dizi gösteri düzenlendi.

Patlama sonrasında Sky News'e konuşan Orta Doğu ve Kuzey Afrika yorumcusu Sami Hamdi, "Partilerin kendi insanların temsilcilerinden ziyade uluslararası temsilciler gibi davrandığı günümüz Lübnan siyaseti, Beyrut patlamasını mümkün kılan yolsuzluğu ve beceriksizliği besliyor. Bu durum neden insanların bu siyaset ortamını şiddetli bir biçimde reddettiğine daha fazla odaklanılması gerektiğini açıklıyor." dedi.

Daha önceki Başbakan Saad Hariri'yi istifaya zorlayan ve bakanlar kurulunu da devirmekle tehdit eden hükümet karşıtı protesto dalgası sokağa çıkma kısıtlamalarına rağmen devam etti. Fakat Hariri'nin yerine, teknokrat bir kabineye geçiş görünümü altında, yozlaşmış siyasi sınıfı idame ettiren zayıf bir başbakan ve yönetici geldi. Rejim, ulusun ekonomik sorunlarına şimdiki kadar ezici bir şekilde zenginlerin lehine, alt ve orta sınıfa aleyhine olacak biçimde karşılık verdi.

Ağustos ayındaki felaketin arkasında ister ihmalkârlık, ister yolsuzluk ya da bunların her ikisi birden olsun; sorumluluk sadece liman yetkililerine yüklenemez. Zira bu olayın esas suçlusu onlar değil. Yıkım ülkeyi bölen, beceriksizce ve insanların

acısına kayıtsız kalarak yöneten Lübnan'ın kendi yöneticilerinin elinden geldi. Başka bir deyişle, çökmekte olan bir devlet aygıtı kendi sermayesini mahvetti ve kendi vatandaşlarını öldürdü.

"Bugün Lübnan çökmüş bir devlet olma yoluna kaymaktadır." Lübnan Dışişleri Bakanı Nasif Hitti patlamadan bir gün önce istifa ederken böyle uyarıyordu.

Halkın Öfkesinden Hükûmetin İstifasına

Beyrut'taki patlama sonrasında, Lübnan'ın üst düzey yöneticilerinin ve güvenlik görevlilerinin amonyum nitratin depoda tutulmasının yarattığı büyük tehlikeye dair uyarıldıklarına dair belgeler açığa çıktı. Böyle detayların ortaya çıkışı, bakanlar kurulunun bu ölümcül vakayı engellemeyişini protesto eden ve kurbanlar için adalet talep eden binlerce öfkeli göstericiyi sokaklara döktü.

Hükûmet halktan gelen eleştirileri sakinleştirmek için hemen bu yüksek oranda patlayıcı maddeyi depolamak ve muhafaza etmekle görevli 20 liman görevlisini ev hapsine aldı. Fakat bu trajedide rol oynayan Lübnan devletinin en tepesinde bulunanların birçoğunun hiçbir zaman adalet karşısına çıkmayacağıyla ilgili önemli endişeler var. Birçok Lübnanlı, bağımsız bir soruşturma yürütülmesi çağrısında bulunuyor, zira hükûmetin patlamanın sebebini gerçekten araştıracağına inanmıyorlar.

Bir dizi bakanın istifası geri kalan bakanlar üzerinde de aynı yolu takip etmeleri noktasında baskı oluşturdu. Başbakan Hassan Diab göstericilerin artan baskısı karşısında 10 Ağustos tarihinde yedi aylık kabinesinin istifasını açıkladı. İstifa eden başbakan, ulusa seslendiği bir konuşmada liman felaketiyle ilgili olarak, "Bu facia kronik yolsuzluğun bir sonucu. Yolsuzluk ağı devletten daha büyük." dedi.

Hükûmetin istifası göstericiler tarafından olumlu bir hareket olarak karşılanırsa da, birçoğu siyasi elitin iktidarda kalabilmek için sadece bir kısım yöneticileri cezalandırıyor olduğundan endişe ediyor. Birçok gösterici aynı zamanda ülkenin, geçen baharda tecrübe ettiği gibi bir sekteye uğrayacağını ve siyasi elitin de iktidarda kalacağını inanıyor.

Göstericiler, ulusu iç savaştan beri yöneten hizipçi siyasi sistemin tamamen tasfiyesini talep ediyor. Onlar gücün Lübnan'ın Müslüman ve Hristiyan mezhepler arasında bölündüğü, hesap vermenin olmadığı ya da vatandaşların ihtiyaçlarına karşılık

Bu facia kronik yolsuzluğun bir sonucu. Yolsuzluk ağı devletten daha büyük.

verilmediği şimdiki sistemin yerine nihai bir reform süreci görmek istiyor. Democracy Now'a konuşan Jadaliyya editör yardımcısı Ziad Abu-Rish hükümetin istifası sonrası şu soruları sordu: "Bunlar, en azından şu aşamada, alışlagelmiş siyasi hamleler. İnsanların asıl cevabını almak istediği soru ise şu: Büyük can kayıplarına ve tahribata yol açan patlama sonrasında istifa eden, ekonomik, iktisadi, sağlık ve altyapı alanlarındaki çeşitli krizle baş etmeyi başaramayan bir kabinenin yerine ne gelecek?"

Geleceğe Yönelik Belirsiz Siyasi Rota

Limandaki patlamadan bir gün sonra Lübnan hükümeti Beyrut'ta iki haftalık olağanüstü hâl ilan etti. Askerlere sokağa çıkma yasağı ilan edebilme, umumi toplanmalara müdahale etme, medyayı denetleme, askerî yargılama yapabilme ve gözaltındakileri uzun süre alıkoyma gibi geniş yetkiler verildi.

İnsan hakları örgütleri ve diğer muhalifler bu karara, hükümetin zaten koronavirüs salgınından beri umumi seferberlik hâlinde bulunduğunu söyleyerek itiraz ettiler. Zira bu genişletilmiş yetkilerin muhalifleri susturmak için daha yoğun güç kullanımına imkân vereceğinden endişe ediliyor.

17 Ağustos tarihinde bir ay daha uzatılma kararı verilen olağanüstü hâl, devam eden kurtarma operasyonlarının yanı sıra göstericilerin hizipçi siyasetin sona erdirilmesi taleplerinin yoğunlaştığı, halkın öfkesinin arttığı bir ortamda devam ediyor. Protesto hareketi ise, yaşanan trajik olay için belli bir partiyi değil, sistemin bütününe sorumlu tutan bir noktada bulunuyor.

Bakanlar kurulunun istifası, Lübnan'da yeni bir hükümet üzerine müzakerelerle dolu bir siyasi belirsizlik süreci başlattı. Bu sürecin acil reform çağrılarını karşısında uzama riski var. Bakanlar kurulunun istifasından beri kapalı kapılar ardında, hem ulusal hem de uluslararası güçlerin onayını alacak bir hükümetin kurulması için yoğun siyasi pazarlıklar yapılıyor. Küresel liderler daha fazla şeffaflık sağlanması ve reformlar yapılması hususunda Lübnanlı meslektaşlarına baskı yapıyor.

Yeni bir yönetimin kurulması çok karmaşık bir görev ve tüm siyasi partilerin temsil edildiği ulusal bir birlik hükümetinin mi, yoksa acil bir geçiş hükümetinin mi kurulacağı henüz netlik kazanmış değil. Diab'ın ekibi, görevi devralacak bir halef atanana kadar geçici hükümet görevini sürdürecektir. Geçici hükümetin başbakanı erken seçim önerisinde bulundu, fakat bu öneri meclis sözcüsü ve diğer siyasi gruplar tarafından kabul görmedi.

Beyrut Amerikan Üniversitesi'nde siyaset bilimi profesörü olan Hilal Khashan'a göre liman patlamasının yankıları muhtemel bir "dönüm noktası". Zira insanlar artık radikal bir değişimden daha azına rıza göstermeyecek. Göstericilerin kilit taleplerinden birisi de, yeni bir seçime gitmeden önce seçim yasasının hizipçi olmayan bir temelde değiştirilmesi. Onlara göre milletvekili seçimleri yeni seçim kurallarına göre yapılmalı.

New York Üniversitesi Gazetecilik Bölümünde öğretim üyesi olan Mohamad Bazzi, Dışişleri Bakanlığı için yazdığı bir makalede, "Beyrut'ta yaşanan –ve on yıllardır süren sistemik ihmalkârlığın ve hesap vermezliğin sonucu olan- trajedi yeni bir hükümetin, milletvekili seçimlerinin ve yeni siyasi partilerin Lübnan'ı kurtarmak için yeterli olmayacağını net bir şekilde ortaya koydu." ifadelerinde bulundu.

Lübnan'ın karmaşık yönetim sistemi göz önüne alındığında bu ara dönemde bütünsel yapısal reformlar aracılığıyla yeni bir sivil sistem inşa etmekten, aşamalı değişim daha gerçekçi duruyor. Uzmanlar, ekonomi ve reformlar hususunda adımlar atacak bir hükümete acil ihtiyaç olduğunun altını çiziyor. Bu da yönetici elitin dışından gelen insanlardan oluşan dürüst, bağımsız ve becerikli bir yönetimin kurulması demek.

Uzun süredir siyasi aktivist olan ve Lübnan Amerikan Üniversitesi'nde öğretim üyesi yapan Dr. Rania Masri, SABC News'e verdiği bir televizyon röportajında, Beyrut'ta yaşanan olayın, eğer duyulan öfke sorumlu olan herkese yöneltilebilirse trajediyi ve öfkeyi "yapıcı bir şeye dönüştürme" imkânı sunduğu yorumunu yapıyor.

Die Entwicklung von Ehe und Familie in Europa (Avrupa'da Evlilik ve Ailenin Gelişimi)

1986 yılında Jack Goody tarafından yayımlanan ve daha sonra Alman diline çevrilen bu eser, okuyucularına Avrupa'da evlilik müessesesinin ve aile oluşumunun antik zamandan modern zamana kadarki değişimini sunuyor. Yazar, özellikle geçmişte Avrupa'daki insanların kilise için evlendiklerini, hayatlarını kiliseye adadıklarını ve dolayısıyla da kilisenin evlilikler üzerine etkisinin yoğun olduğunu ileri sürüyor.

Yazar: Jack Goody
Yayınevi: Suhrkamp
Dili: Almanca

Türk Kültüründe Evlilik

Bu eserde aynı toplumda yapılan düğünlerin benzerlik göstermesinden yola çıkarak Türkiye'deki düğünler için her ne kadar yöresel farklılıklar olsa da benzer tavırların olduğunu ve dolayısıyla da Anadolu toprakları için "Türk Düğününün Tipolojisini" çıkarmanın mümkün olduğu ortaya konuluyor. Yazar, düğün denildiğinde baştan sonra kronolojik bir şekilde, tanışma faslından kapı/yol kesmeye, gelin almadan takı merasimine, hemen hemen her Türk ailenin uyguladığı işlemleri parça parça bir araya getirmiş.

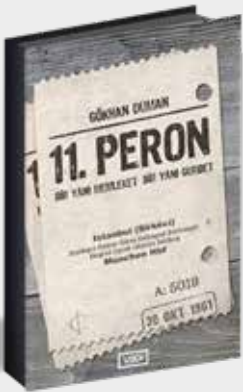
Yazar: Bekir Şişman
Yayınevi: Kurgan Edebiyat
Dili: Türkçe

11. Peron

Türkiye-Almanya İşgücü Antlaşması sonrasında Almanya'ya gelen Türk işçilerin göç hikâyeleri, acıları ve hasretlerinin ustaca kaleme alındığı bu eser âdeta yazılı bir belgesel niteliğinde. Alıntılar ve görsellerle zenginleştirilen eserde göç ve göçmenlik olgularının insan hayatında ne gibi anlamlar ifade ettiği de aktarılıyor. Sade dili ve akıcı üslubuyla yazar, hem Almanya'da hem de Türkiye'de "öteki" olarak görülenlerin gölgede kalmış yaşamlarını gün yüzüne çıkarıyor.

Yazar: Gökhan Duman
Yayınevi: Vadi Yayınları
Dili: Türkçe

**PERSPEKTİF'i
SOSYAL MEDYADA
TAKİP EDEBİLİRSİNİZ**

Verdimiz DAVAMIZ

1

KEMAL ERGÜN

YENİ
ÇIKTI!

Sipariş

T +49 221 7390441

www.pluralverlag.eu

www.kitapkulubu.de

pp

plural publications

Bir **IGMG** kuruluşudur.

KISMI YARDIM

500€**

5.000 DKK | 5.500 NOK | 5.000 SEK
600 CHF | 850 AUD
750 CAD | 500 £

SU KUYUSU PROJESİ

*Su hayattır,
hayat kurtarır...*

*Not: Su kuyusu projesine 500 € ve üzerinde destek olanlar kuyuya isim verebilirler.

**Meblağın %5'i partner kurumların tüzüklerinde öngörülen diğer amaçlar için kullanılacaktır.

Veri koruması ve haklarınıza dair detaylı bilgiyi şu adresten okuyabilirsiniz: www.hasene.org/veri-koruma.

Ayrıca veri koruması ile ilgili sorularınız için bizimle irtibata geçebilirsiniz.

Proje Hasene International e. V. ve www.hasene.org/partner listesinde yer alan partner kurumlar tarafından ortaklaşa düzenlenmektedir.

SU KUYUSU PROJESİ